

**AINEJÄRJESTÖJEN YMPÄRISTÖVASTAAVIEN
HENKILÖKOHTAINEN JA SOSIAALINEN IDENTITEETTI
ILMASTONMUUTOKSEEN LIITTYVÄSSÄ
VUOROVAIKUTUKSESSA**

Titta Hallikainen
Viestinnän maisterintutkielma
Kevät 2021
Kieli- ja viestintätieteidenlaitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Titta Hallikainen	
Työn nimi Ainejärjestöjen ympäristövastaavien henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa	
Oppiaine Viestintä	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2021	Sivumäärä 67
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän maisterintutkielman tavoitteena oli ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tavoitteeseen pyrittiin tarkastelemalla ympäristövastaavien näkemyksiä heidän käymästään ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta ja tulkitsemalla heidän henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Tutkielma toteutettiin laadullisin menetelmin. Tutkimusmenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua ja tutkielmassa haastateltiin 5:tä Jyväskylän yliopiston ainejärjestöjen ympäristövastaavaa. Haastateltavilla oletettiin olevan vähintään hallituspestin myötä kiinnostusta ilmastonmuutosta koskeviin asioihin. Aineiston analyysimenetelmänä toimi aineistolähtöinen sisällönanalyysi.</p> <p>Tutkielman tulokset osoittavat, että ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus on hyvin erilaista erilaisissa merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa. Ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta tarkastellaan hallituskollegojen, ystävien, perheen ja sukulaisten kontekstissa. Hallituskollegojen kanssa ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus on faktatietoon perustuvaa ja kaikkien oletetaan ajattelevan ilmastoasioista suhteellisen samalla tavalla. Ystävien kanssa ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutus näyttäytyy muun muassa tiedon jakamisena. Ystävien kanssa kuvaillaan olevan erilaisia näkemyksiä ilmastonmuutoksesta, mutta tämän ei nähdä vaikuttavan vuorovaikutussuhteeseen tai vuorovaikutuksen laatuun. Perheen kanssa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa on eniten jännitteitä ja ilmapiiri vaikuttaa siihen, millä tavalla ilmastoasiat halutaan tuoda esiin vuorovaikutuksessa. Tulosten mukaan perheen ja sukulaisten kanssa ilmastonmuutoksesta ei mielellään keskustella vuorovaikutussuhteen jatkuvuuden eli olemassaolon turvaamisen vuoksi.</p> <p>Tutkielman tulokset osoittavat, että ainejärjestöjen ympäristövastaavilla on ilmastonmuutokseen liittyviin asioihin kiinnostusta myös henkilökohtaisessa elämässä ja ilmastoasiat nähdään tärkeänä osana heidän minuuttansa. Kiinnostus näkyy muun muassa kulutustottumuksissa ja elämäntavoissa. Myös vuorovaikutussuhteilla nähdään olevan merkittävä rooli haastateltavien elämässä. Vuorovaikutussuhteissa kuuluvuuden tunne nähdään tärkeänä asiana, joka luo muun muassa yhteisöllisyyttä. Vuorovaikutussuhteiden tärkeydestä huolimatta, vuorovaikutussuhteilla ja ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella ei nähdä olevan merkitystä ympäristövastaavien näkemyksiin ilmastonmuutoksesta. Tulokset osoittavat, että ilmastonmuutoksen tärkeys omassa elämässä vaikuttaa siihen, että ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ilmastonmuutosta tarkastellaan yksilöiden henkilökohtaisen identiteetin kautta.</p> <p>Tämän tutkielman tulokset ovat osittain ristiriidassa aikaisemman tutkimustiedon kanssa, joissa sosiaalinen identiteetti nähdään vaikuttavan yksilöiden näkemyksiin ilmastonmuutoksesta. Ristiriita voi selittyä sillä, että tässä tutkimuksessa aineisto koostuu hyvin tarkasti rajatusta joukosta, joiden identiteettikäsitys sisältää tärkeänä arvoihin sidottuna osana ilmastoasiat. Tämän tutkielman tulokset lisäävät kuitenkin ymmärrystä siitä, millainen yhteys ilmastonmuutostietoisuudella henkilökohtaisessa elämässä on yksilöiden identiteettikäsitykseen ja miten vuorovaikutussuhteita ymmärretään ja tarkastellaan ilmastonmuutokseen liittyvän vuorovaikutuksen kontekstissa.</p>	
Asiasanat Identiteetti, ilmastonmuutos, ilmastonmuutosviestintä, sosiaalinen identiteetti, viestintä, vuorovaikutus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	ILMASTONMUUTOSVIESTINTÄ	5
3	SOSIAALINEN IDENTITEETTI VUOROVAIKUTUSPROSESSEISSA.....	11
	3.1 Henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti käsitteinä.....	11
	3.2 Sosiaalisen identiteetin teoria	13
	3.3 Sosiaalinen ilmastotiede	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
	4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	20
	4.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä.....	21
	4.3 Haastateltavat ja haastattelujen toteutus	23
	4.4 Aineiston käsittely ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi	25
5	TULOKSET	30
	5.1 Haastateltavien suhtautuminen ilmastonmuutokseen.....	30
	5.2 Merkitykselliset vuorovaikutussuhteet	33
	5.3 Ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa	35
	5.4 Näkemyserojen aiheuttamat haasteet ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa	38
6	POHDINTA	41
7	ARVIOINTI.....	48
8	PÄÄTÄNTÖ	53
	KIRJALLISUUS.....	57
	LIITTEET	62
	Liite 1: Haastattelurunko	62
	Liite 2: Haastattelupyyntö	64

1 JOHDANTO

Maapalloamme uhkaa kriisi, jolta emme voi välttyä. Ilmasto lämpenee ja elinolosuhteet, joihin olemme tottuneet ovat vaarassa. Ilmastonmuutos on todellinen uhka, jonka luonnontieteilijät ovat tunnistaneet jo pitkän aikaa, mutta suoranaisia muutoksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ei ole kovinkaan paljoa tehty esimerkiksi lainsäädännön tasolla. Ilmastoneuvotteluja on toteutettu jo useiden vuosien ajan, mutta konkreettiset toimet ovat saavuttaneet vain marginaalimuutoksen siitä, mitä kokonaisuuden pitäisi olla tämänkaltaisessa globaalissa kriisissä. (Kokkonen 2019.)

Päättäjien tehtävänä on olla ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä esimerkin näyttäjinä kansalaisille, mutta ilmastotekojen ei tulisi olla pelkästään lakiin tai valtion päätöksiin sidottuja. Yksittäisillä kansalaisilla on myös mahdollisuus ja keinot vaikuttaa ilmastonmuutokseen esimerkiksi ilmastoystävällisillä valinnoilla ja jakamalla tietoa muille ihmisille. Tällaiset vapaaehtoiset yksittäiset teot voivat toimia suunnannäyttäjinä ja saada aikaan isojaakin muutoksia ilman päätäntöelinten tekemiä pitkän aikavälin ratkaisuja. Tiedon jakaminen asiasta voi vaikuttaa suurestikin siihen, miten yksilöt, erilaiset järjestöt ja ryhmät asiasta ajattelevat. Muutoksia on aloitettava tekemään nyt, jotta voimme mahdollistaa myös tuleville sukupolville sellaiset elinoltavat, joihin me olemme itse tottuneet.

Yksi ihmistieteiden merkittävimmistä havainnoista on se, että ihmiset ovat luonnostaan motivoituneita kuulumaan erilaisiin ryhmiin ja joukkoihin (Goldberg ym. 2019, 443). Pearson, Schuldt & Romero-Canyas (2016, 636, 639) ovat viimeisimmässä katsauksessaan nostaneet esiin sosiaalisen ilmastotieteen näkökulman, jonka perusajatuksena on se, että vuorovaikutussuhteissa jaetut normit ja arvot voivat

vaikuttaa ihmisten tapaan käyttäytyä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Muun muassa sosiaalisen identiteetin lähestymistavat ovat osoittaneet keinona vahvuutta saada ihmiset osallistumaan ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan (Goldberg ym. 2019, 443). Sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan yksilön kokemusta ryhmän jäsenenä ja se koostuu myös henkilökohtaisesta identiteetistä, jolla tarkoitetaan käsitystä omasta itsestä (Deschamps & Devos 1998, 2-3). Jokainen ihminen kuuluu luonnostaan erilaisiin ryhmiin, joiden merkitys ja dynamiikka voi muuttua koko elämän ajan. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen osalta ihmiset voivat kuulua ilmastonmuutokseen vakavasti suhtautuviin, väliinputoajiin tai denialisteihin.

Käsitys ryhmiin kuulumisesta voi vaihdella pienistä ryhmistä suuriin joukkoihin. Yksilöiden käsitys ryhmiin kuulumisesta voi rakentua esimerkiksi kansalaisuuden ympärille, mitä voidaan pitää jossakin määrin automaattisena ryhmänä syntyperän mukaan. Tässä työssä tarkastelen henkilökohtaista ja sosiaalista identiteettiä yksilöiden näkökulmasta vuorovaikutussuhteissa. Vuorovaikutussuhteissa yksilöillä voi olla ilmastonmuutoksesta eriäviä näkemyksiä, jotka vaativat merkitysneuvotteluja. Näkemykset ilmastonmuutoksesta ovat voineet syntyä esimerkiksi kasvuympäristön, faktatiedon, arvomaailman tai sosiaalisten verkostojen kautta. Tässä työssä tarkoitukseni on tarkastella, miten yksilöt näkevät sosiaalisen identiteetin vaikuttavan ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen.

Ilmastonmuutoksen tilan esittämiseen esimerkiksi yksittäisille ihmisille, järjestöille, päättäjille ja yrityksille tarvitaan ilmastonmuutosviestintää, joka yhdistää tutkitun tiedon ja käytännön keinot hillitä ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutosviestinnässä oleellista on löytää oikeat viestintätavat jakaa tietoa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyen. Filhon (2019, 1) mukaan ilmastonmuutokseen liittyvästä tiedottamisesta, viestinnän ja vuorovaikutuksen tarpeesta vallitsee yksimielisyys tutkijoiden keskuudessa. Vaikkakin ilmastonmuutokseen on kiinnitetty paljon huomiota kaupallisesta ja luonnontieteiden näkökulmasta, on aihetta tarkasteltu suhteellisen vähän viestinnällisestä näkökulmasta. Viestinnän avulla luomme merkityksiä ja tulkitsemme ympäröivää maailmaa. Viestintä vaikuttaa myös siihen, millaisia me

ihmisinä olemme ja miten ymmärrämme erilaisia asioita, kuten ilmastonmuutoksen haittavaikutuksia. (Ruben & Stewart 2006, 15.) Viestintää voidaan tarkastella erilaisilla tasoilla riippuen siitä, mistä ja kenen näkökulmasta käsiteltävistä asioista, kuten ilmastonmuutoksesta halutaan saada tietoa. Tässä tutkielmassa keskityn tarkastelemaan ilmastonmuutosviestintää interpersonaalaisella tasolla, joka mahdollistaa yksilöiden henkilökohtaisten näkökulmien esille tuomisen. Ilmastonmuutosviestintää tarkastellaan siis ilmastonmuutokseen liittyvänä vuorovaikutuksena. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan dynaamista prosessia, jossa vähintään kaksi osapuolta pyrkivät tietyssä kontekstissa toteuttamaan viestintätarpeitaan ilmaisemalla ja tulkitsemalla sanomia ja muiden ihmisten ilmaisuja kielellisesti ja nonverbaalisesti (Rickheit, Strohner & Vorwerg 2008, 20–21; Ruben & Stewart 2006, 15–18). Tässä tutkielmassa Ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöt pyrkivät luomaan, ylläpitämään, vahvistamaan tai muokkaamaan näkemyksiä ilmastonmuutoksesta.

Tämän tutkielman tavoitteena on ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tavoitteeseen pyrin tarkastelemalla ympäristövastaavien näkemyksiä heidän käymästään ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta ja tulkitseen heidän henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Tutkimuksessa haastattelin viittä Jyväskylän yliopiston ainejärjestöjen ympäristövastaavaa. Tutkielma on toteutettu osana ilmastonmuutosprojektia, jonka tavoitteena on tarjota valtakunnallisesti tietoa kunnille, kaupungeille ja järjestöille tehokkaasta ja tarkoituksenmukaisesta ilmastonmuutosviestinnästä. Toimeksiantajana toimii Climate Communications Studio Oy.

Luvussa 2 ja 3 tarkastelen tämän tutkimuksen teoreettista näkökulmaa ja kontekstia. Luvussa 4 esittelen tutkimuksen toteuttamisen, aineiston ja menetelmän. Luvussa 5 esittelen ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset ja luvussa 6 vastaan toiseen tutkimuskysymykseen teoreettisesta näkökulmasta ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysin ja raportoitujen tulosten valossa. Luvussa 7 arvioin

tutkimuksen luotettavuutta ja luvussa 8 käsittelen tutkimustulosten käytännön sovelluksia ja jatkotutkimushaasteita.

2 ILMASTONMUUTOSVIESTINTÄ

Tämän tutkielman tavoitteena on ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Ympäristökonfliktit ovat yksi suurimmista haasteista, jotka vaikuttavat ja tulevat jatkossakin vaikuttamaan ihmiskunnan elämään seuraavina vuosikymmeninä. Ihmiset ja luonnonjärjestelmät ovat olleet kytköksissä toisiinsa aina, mutta nyt ekologiset järjestelmät ovat ympäristökriisin kautta muutoksessa. Muutokset näkyvät esimerkiksi populaation kasvun johdosta kasvien ja eläinkuntien luonnollisten elinympäristöjen häviämisenä. Myös ihmisten elämän ylläpitämiseen tarvittavien luonnonvarojen, kuten puhtaan veden saatavuuden suhteen voi tulevaisuudessa olla epävarmuutta. (Peterson & Feldpausch-Parker 2013, 513.) Ilmastonmuutos on kaikkien yhteinen huoli, johon tulee puuttua, koska vaikutukset ovat globaaleja ja ne eivät pysähdy valtion rajoihin. Sen vuoksi toimien tulee olla isompia kuin mihin yksittäinen ihminen omassa elämässään pystyy. Kuitenkin muutos ilmastonmuutoksen vastaisissa teoissa alkaa pienistä asioista, joista kasvaa isoja kaikkia koskevia muutoksia. Tästä syystä myös ilmastoasioiden huomioiminen omassa elämässä on keskeistä.

Ympäristöasiat ovat olleet jo pidemmän aikaa suuren huomion alla niin mediassa kuin politiikassa. Koska ympäristöasiat nähdään merkityksellisenä ja kiinnostavat ihmisiä, on niitä yhä vaikeampaa sivuuttaa valtion päätöksenteossa, vaikkakaan vaadittavia päätöksiä ei ole vielä aikaansaatu. (Filho 2019, 1 & Peterson & Feldpausch-Parker 2013, 513.) Kuitenkin tutkielman tekoaikaan käynnissä oleva koronavirusepidemia on vaikuttanut muun muassa median tapaan ja määrään kirjoittaa ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista, mikä on taas vaikuttanut ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutuksen laajuuteen. Ilmastonmuutoksen tilan esittämiseen tarvitaan viestintää ja vuorovaikutusta, joka mahdollistaa uuden oppimisen ja asioihin perehtymisen. Tässä työssä olen kiinnostunut ymmärtämään, mitä yksilöt ajattelevat ilmastonmuutoksesta vuorovaikutussuhteissa ja miten ilmastonmuutos näyttäytyy vuorovaikutuksessa.

Ilmastonmuutos voidaan nähdä arvoihin liittyvänä asiana, johon vaikuttavat yksilöiden käsitykset ja kokemukset ilmastonmuutoksesta. Arvot edustavat ihmisten käsityksiä siitä, mikä on hyvää ja huonoa tai toivottua ja kestävä. Arvot ovat yksilöllisiä, mutta samalla vaikuttavat vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen ja olemassaoloon, koska yksilö identifioituu sosiaalisiin ryhmiin arvomaailmansa perusteella. Arvoilla nähdään olevan tärkeä osa myös ymmärtämään sitä, miten ihmiset käyttäytyvät eri tilanteissa tai vastaavat erilaisiin viesteihin. (Munshi ym. 2020, 575.) Käytännön toimissa arvojen merkitys ilmastonmuutoksessa on vielä haastavaa tunnistaa, koska tutkimusta aiheesta on suhteellisen vähän. Voidaan kuitenkin ajatella, että se näkyy esimerkiksi yksilötasolla kulutustottumuksissa, ryhmätasolla kansalaisten osallistumisena ilmastotekoihin ja organisaatioiden päätöksiä sitoutua vastuullisuuteen. (Munshi ym. 2020, 575–576.) Tässä tutkimuksessa haluan ymmärtää nähdäänkö ilmastonmuutos arvoihin liittyvänä asiana, joka vaikuttaa yksilötasolla henkilöiden tapaan toimia ja käyttäytyä. Aikaisempi tutkimus (Munshi ym. 2020) osoittaa, että arvojen avulla voidaan ymmärtää, kuinka merkittävänä asiana yksilöt ilmastonmuutosta pitävät ja miten se vaikuttaa ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen. Kokemukset ja koetut arvot voivat muokata yksilöiden ajatteluprosessia ja vaikuttaa siihen, miten yksilöt viestivät ilmastonmuutoksesta vuorovaikutussuhteissa.

Arvoja on tarkasteltu ilmastonmuutoksen kontekstissa esimerkiksi kulttuurisesta näkökulmasta. Kulttuurin nähdään vaikuttavan paljolti siihen, miten ihminen kokee ilmastonmuutoksen vaikutukset ja siihen liittyvät tekijät. Kulttuurilla tarkoitetaan historian ja yksilön vuorovaikutussuhteiden kautta opittuja käsityksiä, kokemuksia, arvoja ja uskomuksia. Jotta ilmastonmuutoksesta puhutaan ja viestitään tarkoituksenmukaisesti, on tärkeää ymmärtää, että ihmisiä ohjaa erilaiset uskomukset, arvot ja kokemukset. (Munshi ym. 2020, 576.) Jokainen ihminen on kasvanut kulttuurisessa ympäristössä ja nämä ympäristön tai kulttuuristen joukkojen tekijät ovat vaikuttaneet siihen, miten ilmastoasioista tänä päivänä tarkastellaan. Kuitenkaan kulttuuri ei yksinään selitä sitä, miten ilmastonmuutokseen suhtaudutaan, vaan siihen vaikuttaa paljon myös yksilölliset tekijät ja yksilöiden muuttuvat tarpeet ymmärtää ja oppia. Munshin ym. (2020, 578–579) mukaan ilmastonmuutos vaatii

merkitysneuvotteluja ja vuorovaikutusta, jotta voidaan tulla tietoiseksi yksilöiden ja yhteisön käsityksistä ja kokemuksista ilmastonmuutoksen osalta. Toisinsanoen ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus voi auttaa yksilöitä ymmärtämään eri näkökulmia ja taas toisaalta samankaltaiset näkemykset asiasta voivat lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta vuorovaikutussuhteissa.

Arvot ovat luonnostaan liittyväisiä paikkaan eli sijaintiin. Paikka on tärkeä ihmisille, koska he kiinnittävät merkityksellisiä muistoja esimerkiksi alueisiin, joissa he ovat asuneet. Asuinympäristö voi pitkälti määrittää sen, miten yksilö havainnoi ilmastonmuutosta ja miten hän näkee sen vaikuttavan omaan elinympäristöönsä. (Munshi ym. 2020, 576–577.) Asuinympäristön lisäksi yksilöiden arvomaailman syntymiseen voi vaikuttaa matkailun kautta havaitut ilmastonmuutoksen vaikutukset. Vieraillessa ulkomailla voi ilmastonmuutoksen asiat tulla esiin konkreettisemmin kuin omassa asuin- tai kasvuympäristössä, koska ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät välttämättä näy kotiseudulla samalla tavalla kuin toisella puolella maailmaa. Olennaista arvojen rakentumiselle ilmastonmuutoksen kontekstissa näyttäisi siis olevan merkityksenannot ja henkilökohtaiset kokemukset ympäröivästä maailmasta.

Ilmastonmuutosviestintää on tutkittu paljon kuluttajamarkkinoinnin näkökulmasta esimerkiksi kohderyhmien, mainonnan ja kohdentamisen kautta (ks. esim. Claudy, Peterson & O'Driscoll 2013; Atkinson & Kim 2015). Ilmastonmuutosviestinnän tutkimus on keskittynyt myös joukkoviestintään ja erilaisiin tapoihin tiedottaa ja ilmaista ilmastonmuutokseen liittyviä sanomia (ks. esim. Anderson & Becker 2018; Merkel 2020). Tutkimusta ilmastonmuutosviestinnän vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta ei ole juurikaan tehty. Tämä luo uudelle tutkimukselle mielenkiintoisen lähtökohdan syventää ja laajentaa ilmastonmuutosviestinnän tutkimuksellista näkökulmaa.

Tässä tutkielmassa tarkoitukseni on pureutua ilmastonmuutosviestintään vuorovaikutuksellisena ilmiönä, mitä tarkastellaan interpersonallisella tasolla. Ilmastonmuutosviestintää tarkastellaan ilmastonmuutokseen liittyvänä vuorovaikutuksena yksilöiden näkökulmasta. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan dynaamista prosessia, jossa vähintään kaksi osapuolta pyrkivät tietyssä kontekstissa toteuttamaan viestintätarpeitaan ilmaisemalla ja tulkitsemalla sanomia ja muiden

ihmisten ilmaisuja kielellisesti ja nonverbaalisesti (Rickheit, Strohner & Vorweg 2008, 20–21; Ruben & Stewart 2006, 15–18). Tässä tutkielmassa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöt pyrkivät luomaan, ylläpitämään, vahvistamaan tai muokkaamaan näkemyksiä ilmastonmuutoksesta. Vaikkakaan en tarkastele tässä työssä esimerkiksi joukkoviestinnän tapaa viestiä ilmastonmuutoksesta, koen tärkeäksi ymmärtää mitä tapoja ja haasteita aikaisemmissa tutkimuksissa asiasta on havaittu. Samankaltaisia haasteita voidaan havaita myös ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöiden näkökulmasta. Seuraavaksi esittelen tapoja, joilla ilmastonmuutosviestintää on pyritty ymmärtämään.

Ilmastonmuutos nähdään viestimisen osalta haasteena, mikä vaatii enemmän huomiota. Suurin osa ilmastonmuutoksen aikaisemmista tiedottajista olivat tutkijoita ja ympäristönsuojelijoita, joilla ei ollut tarkoituksenmukaisia keinoja viestiä aiheesta. (Moser 2010, 33.) Toisin sanoen ympäristönsuojelu on jo 1970-luvulta ollut vahvasti kytkeytynyt viestinnälliseen strategisuuteen eli vaikuttamisviestintä ja propaganda ovat tuttuja aiheita ilmastonmuutoksen osalta, mutta näiden keinojen tehokkuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Yhtenä ilmastonmuutoksen viestimisen haasteena on pidetty sitä, ettei ilmastonmuutos ole jotakin, mitä voi havaita suoraan ikkunasta ulos katsoessa. Seuraukset eivät siis ole välittömiä. Välittömänä haasteena on pidetty myös syyn ja seurauksen maantieteellistä etäisyyttä toisistaan (Moser 2010, 33.) Tällä tarkoitetaan sitä, ettei ilmastonmuutoksen seuraukset pysähdy valtion rajoihin ja teot voivat vuosikymmenien aikana näkyä maapallon toisella puolella esimerkiksi ekosysteemien tuhoutumisena. Valtaosa ilmastonmuutoksen vaikutuksista on havaittu alueilla, missä ei asu ihmisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi arktiset alueet ja koralliriuttojen ympäristö. Tutkimus on myös osoittanut, että nykyaikaistuminen on eriyttänyt ihmiset fyysisestä ympäristöstään, jolloin on vaikeampaa havaita, mitä luonnon olosuhteissa tapahtuu. (Moser 2010, 34.) Nykyaikaistuminen näkyy esimerkiksi ulkona liikkumisen vähentymisenä ja sisätiloissa tapahtuvien aktiviteettien lisääntymisenä. Nykyaikaistumisen vaikutukset voivat myös vaikuttaa

yksilöiden tapaa tulkita ulkopuolista maailmaa ja ymmärtää muiden ihmisten havaintoja ja sanomia ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa.

Perinteisessä ilmastonmuutosviestinnässä suurimpana ongelmana pidetään sitä, että sen sanoma on yleensä negatiivissävytteinen. Tähän syynä pidetään sitä, että ilmastonmuutoksesta viestivät ovat hyvin tietoisia sen haasteista ja vaikutuksista sekä haluavat tuoda suurelle yleisölle ja joukolle tietoon nämä ongelmat estääkseen ilmastonmuutoksen ääri-ilmiöt. Tämä strategia kuitenkin jättää huomioimatta sen, että ihmiset ovat perusluonteeltaan vastaanottavaisempia ja kehittymishaluisempia, kun asiat kuvataan myönteiseen ja toiveikkaaseen tapaan. Positiiviseen sävyyn esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen tuottaa pidemmällä aikavälillä kestävämpiä ratkaisuja, kun taas esittämällä ratkaisuja estääkseen negatiivisia lopputuloksia. (Munger 2019, 121–122.)

Climate outreach foundation on säätiö, jonka tarkoituksena on sitouttaa ihmisiä ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön. Säätiö toteutti tutkimuksen, jossa osallistujille näytettiin 49 erilaista kuvaa ilmastonmuutokseen liittyen. Osallistujia pyydettiin reagoimaan sen mukaan, mitä kuvat saivat heissä tuntemaan ja kuinka motivoituneita he olisivat muuttamaan käyttäytymistään tuntemustensa perusteella. Kuvista vain viisi herätti osallistujissa positiivisia assosiaatioita, sillä kuvista suurimmassa osassa ilmastonmuutosta kuvattiin negatiivisten asioiden kautta. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että osallistajat mieluummin ajattelevat ja tekevät töitä kohti positiivista tulevaisuutta kuin pohtivat ja pelkäävät negatiivista huomista. (Munger 2019, 121–122.) Samankaltaisia tuloksia on saatu myös muissa tutkimuksissa. Merkelin ym. (2020) tutkimuksen alustavat löydökset viittaavat siihen, että toiveikas ja ratkaisupohjainen viestintä voi olla tehokkaampaa ympäristöystävällisen käyttäytymisen ajamisessa kuin pelkoon ja syyllisyyteen perustuva viestintä.

Tutkimus (Merkel ym. 2020) osoittaa, että vaikuttamaan pyrkiminen negatiivisten sanomien kautta ei luo ilmastonmuutoksen vastaiselle työlle positiivista funktiota, vaan voivat aiheuttaa yksilöissä negatiivisia tunteita, kuten synnyttää pelkoa ja pahimmassa tapauksessa vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen päinvastaisesti ilmastonmuutoksen olemassaolon kieltämisenä. Myös vuorovaikutussuhteissa voidaan ajatella sanomien sävyllä olevan merkitystä siihen, miten yksilö käsittelee ja

ymmärtää sanoman ja kuinka vastaanottavainen hän esimerkiksi on adaptoimaan ilmastoasiat omaan elämäänsä. Sanomien tyyliin voidaan nähdä vaikuttavan esimerkiksi aikaisempi tietotaito ja ymmärrys ilmastonmuutoksesta ja vuorovaikutuksen osapuolten välisen suhteen luonne. Tässä tutkielmassa vuorovaikutussuhteiden oletetaan olevan jollakin tapaa merkityksellisiä suhteita, joissa käydään ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta. Vuorovaikutussuhteet voivat olla muodollisia tai epämuodollisia. Tällaisia suhteita voivat olla esimerkiksi kollegat, yhteisöt, ystävät ja perhe.

Ilmastonmuutokseen hillitsemiseen on nähty vaikuttavan vahvasti arvojen ja sanoman sävyn lisäksi asenteen ja käyttäytymisen välinen suhde. Tutkimuksen mukaan asenteen ja käyttäytymisen välillä on selvä yhteys, mutta uudempi tutkimus on haastanut niiden välisen suhteen selkeyden (Guyer & Fabrigar 2015, 183). Guyer & Fabrigar (2015, 183) toteavatkin, että normatiiviset paineet tietynlaiselle käyttäytymiselle tietyssä hetkessä voivat vaikuttaa enemmän yksilön toimintaan kuin hänen oma asenteensa asiaa kohtaan. Havainnot asenteiden ja käyttäytymisen välisestä yhteydestä tukevat tämän tutkielman tarkoitusta ymmärtää ilmastonmuutosta vuorovaikutussuhteiden näkökulmasta. Vuorovaikutussuhteet voivat vaikuttaa asenteisiin ilmastonmuutosta kohtaan, koska normatiiviset paineet voivat tulla näkyviksi esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Paineet näkemysten ja käyttäytymisen muutokselle voivat vaikuttaa siihen, miten identiteetin ja sosiaalisen identiteetin rooli tulee näkyväksi ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Seuraavassa luvussa avaan tarkemmin, mitä identiteetillä ja sosiaalisella identiteetillä vuorovaikutuksessa tarkoitetaan.

3 SOSIAALINEN IDENTITEETTI VUOROVAIKUTUSPROSESSEISSA

3.1 Henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti käsitteinä

Identiteetti on yksi ihmistieteiden keskeisimmistä tutkimuskohteista. Harvaa käsitettä pidetään niin monimerkityksellisenä kuin identiteetin käsitettä. Identiteetin käsitettä käytetään niin jokapäiväisissä keskusteluissa kuin tutkimuksessa, mikä näkyy laajasti myös eri tieteenalojen valitsemana tutkimuskohteena. Identiteetti on myös sana, jolle on monia synonyymejä tai läheisiä sanapareja esimerkiksi minä, minuus, minäkuva ja itsetietoisuus. Itse sana voi viitata tuttuun aiheeseen, mutta se voi tarkoittaa myös sosiaalista toimintaa, aktiivisia prosesseja ja mekanismeja, jotka hallitsevat käyttäytymistä. Identiteetti muodostuu erilaisista osa-alueista, joita ovat muun muassa henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti. (Deschamps & Devos 1998, 1.) Identiteetin voidaan kuvata muodostuvan ja kehittyvän vuorovaikutusprosesseissa läpi elämän. Identiteetti on siis suhteellisen muuttuva osa minuutta ja sen kehittyminen voi olla myös tiedostamatonta.

Tässä tutkimuksessa lähestyn sosiaalista identiteettiä ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöiden näkökulmasta. Haluan ymmärtää, millainen rooli yksilöiden henkilökohtaisella ja sosiaalisella identiteetillä on ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Suurimman osan ajasta ihmiset toimivat ja ymmärtävät maailmaa sosiaalisen identiteetin näkökulmasta (Reid & Robinson 2015, 2). Identiteetin ja sosiaalisen identiteetin käsitteiden määritelmät perustuvat siihen ajatukseen, että yksilölle on ominaista vuorovaikutukselliset piirteet, jotka osoittavat hänen kuulumisensa esimerkiksi tiettyihin ryhmiin ja joukkoihin, mutta taas toisaalta henkilökohtaiset ominaisuudet tai yksilölliset piirteet ovat omaleimaisempia ja spesifimpiä. Sosiaalinen identiteetti tarkoittaa yksilön kokemusta ryhmän tai yhteisön jäsenenä. (Deschamps & Devos 1998, 2.) Deschampsin ja Devoksen (1998, 3) mukaan mitä vahvemmin yksilö identifioi itsensä ryhmän jäseneksi, sitä merkittävämmiin hän pystyy erottamaan ja tunnistamaan itsensä muista. Oleminen yhteisön jäsenenä tarkoittaa, että yksilöt jakavat samankaltaiset tiedot,

uskomukset ja käytännöt, jotka antavat merkityksen ympäröivälle todellisuudelle ja toiminnalle. Yhteisiä asenteita ja mielipiteitä rakennetaan, muotoillaan ja jaetaan kollektiivisen toiminnan kautta. Nämä prosessit tukevat ihmisten odotuksia sosiaalisesta maailmasta ja samalla rakentavat yksilön itsekäsitystä yhteisön jäsenenä. (Reynolds 2015, 313.)

Henkilökohtainen identiteetti tarkoittaa yksilön uniikkeja piirteitä, jotka tekevät hänestä erilaisen verrattuna muihin ja samaan aikaan samankaltaisen itsensä kanssa. (Deschamps & Devos 1998, 3.) Tässä tutkielmassa näen henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin vuorovaikutusprosesseissa, joissa yksilöt pyrkivät luomaan, ylläpitämään, vahvistamaan tai muokkaamaan näkemyksiä ilmastonmuutoksesta. Minuuden ja kuuluvuuden rakentumiseen ja kehittymiseen vaikuttavat tilannetekijät, vuorovaikutusosapuolten henkilökohtainen ja yhteinen historia ja suhde ympäröivään maailmaan. Tämän vuoksi onkin mielenkiintoista tarkastella yksilöiden näkemyksiä ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta ja tulkita heidän henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Pelkkä ymmärrys siitä, että henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin tiedetään muovautuvan ja rakentuvan vuorovaikutusprosesseissa, ei kerro sitä, millä tavalla ne tulevat näkyviksi ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa.

Identiteettiä on tarkasteltu esimerkiksi identiteettiteorian ja sosiaalisen identiteetin teorian kautta. Identiteettiteoria ja sosiaalisen identiteetin teoria sisältävät samankaltaisia piirteitä. Teorioita yhdistää muun muassa se, että niissä tunnistetaan yksilön identiteetin muodostuvan vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja identiteetin moninaisuus näkyy esimerkiksi yksilön rooleissa ja normeissa. Kuitenkin teorit edustavat eri tieteenaloja ja niiden nähdään olevan hyödyllisiä omalla tutkimusalallaan eikä ole tarpeen pyrkiä yhdistämään näitä teorioita toisiinsa niiden samankaltaisuuksien vuoksi. (ks. tarkemmin Hogg, Terry & White 1995, 255, 266–267.) Tässä tutkielmassa esittelen seuraavaksi sosiaalisen identiteetin teorian, koska teoriassa henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin välisen suhteen tunnistetaan olevan tärkeä ja erottamaton. Kuitenkin teorian vuorovaikutuksellinen näkökulma

mahdollistaa sen, että konteksti ja vuorovaikutussuhde vaikuttavat siihen, millä tavalla henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin rooli ilmenee ja rakentuu.

3.2 Sosiaalisen identiteetin teoria

Sosiaalisen identiteetin teoria (SIT) on Henri Tajfelin ja John Turnerin kehittämä sosiaalipsykologinen teoria (Tajfel 1974; Tajfel & Turner 1979). Sosiaalisen identiteetin teoriasta on myöhemmin kehitetty myös toinen teoria, jota kutsutaan itsekategorisointi -teoriaksi (self-categorization theory; Turner 1987). Teoriat sisältävät hyvin samankaltaisen perusajatuksen, mutta rajauksen vuoksi itsekategorisointi -teoria on jätetty tämän tutkielman tarkastelun ulkopuolelle. Sosiaalisen identiteetin teorian ytimessä on se, että ihmiset määrittelevät itsensä suhteessa muihin joukkoihin tai ryhmiin kuuluviin ihmisiin. (Ashforth & Mael 1989, 20–21.) Nämä joukot ja ryhmät ovat hyvin suhteellisia ja erilaisia jokaiselle ihmiselle, koska yksilöt vaihtelevat sitoutumisestaan eri ryhmissä (Ashforth & Mael 1989, 20–21; Reid 2009, 896). On siis tärkeää ymmärtää, että yksilö kuuluu samanaikaisesti moniin eri ryhmiin ja joukkoihin, joihin sitoutumista säädellään tilannetekijöiden mukaan. Tässä työssä haluan tarkastella sosiaalista identiteettiä yksilön näkökulmasta, koska olen kiinnostunut ymmärtämään, miten ilmastonmuutoksen konteksti vaikuttaa kuuluvuuden tunteeseen ja itseäsitykseen.

Teoriassa itseäsitys koostuu 1) henkilökohtaisesta identiteetistä, joka sisältää fyysiset ominaisuudet, psykologiset piirteet ja kiinnostuksen kohteet ja 2) ryhmäksityksestä, joka sisältää käsityksen ykseydestä ja kuulumisesta johonkin suurempaan inhimilliseen kokonaisuuteen. (Ashforth & Mael 1989, 20–21.) Yksilön omaa identiteettiä ei voida erottaa sosiaalisesta identiteetistä, vaan se kulkee ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa mukana. Yksilö voi ajatella kuuluvansa esimerkiksi tiettyyn ryhmään kansalaisuutensa, mielenkiinnon kohteiden tai tietyn ideologian vuoksi. Yksilön sosiaalisen identiteetin rakentumiseen vaikuttaa myös eri ryhmien ja joukkojen välisten suhteiden luonne. Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi ryhmän status, legitimiys ja läpäisevyys. (Hogg & Terry 2000, 123; Reid 2009, 896.) Tässä

työssä tarkoituksena ei ole vertailla erilaisia ryhmiä ja joukkoja keskenään, vaan ymmärtää yksilön näkökulmasta, miten sosiaalinen identiteetti näyttäytyy ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilön omissa vuorovaikutussuhteissa.

Teoria kehitettiin alun perin selittämään sitä, miksi ryhmän jäsenet ovat pahantahtoisia tai ilkeitä toisille ryhmille ja mikä saa ihmiset uskomaan oman sisäryhmän olevan parempi kuin muut ryhmät. Vastatakseen näihin kysymyksiin Tajfel ja hänen kollegansa suorittivat 1970-luvun alkupuolella useita testauksia, joissa pyrittiin tunnistamaan tekijät, jotka saavat ryhmän jäsenet erottamaan oman ryhmänsä eli sisäryhmän (ingroup) ja ulkopuolisen ryhmän (outgroup) toisistaan. (Haslam 2004, 18.) Ensimmäisessä kokeessa henkilöiden tuli jakaa pisteitä ja rahaa muille testihenkilöille heidän suorituksensa perusteella. Testihenkilöt pidettiin kokeen ajan erillään toisistaan ja ainoastaan pisteitä ja rahaa jakaessa he tiesivät, ketkä muista ihmisistä kuuluivat heidän ryhmäänsä. Jo tämän ensimmäisen kokeen tulokset osoittivat, että yksilöillä on tapana suosia henkilöitä, jotka kuuluvat omaan sisäryhmäänsä suorituksista huolimatta.

Ensimmäisten testausten jälkeen tutkimuksia haluttiin jatkaa ja seuraavassa tutkimuksessa testihenkilöt valitsivat palkintoja jaettavaksi muille testihenkilöille. Tulokset osoittivat jälleen kerran, että yksilöt tapaavat suosia sisäryhmänsä jäseniä palkitsemisstrategian avulla. Konflikti ilmenee siinä, että tämä strategia ei auttanut sisäryhmää saavuttamaan enemmän rahaa kuin ulkoryhmä testissä sai, mutta näennäisesti strategian tarkoituksena oli edustaa omaa ryhmäänsä vain paremmin kuin ulkoryhmä. (Haslam 2004, 18–19.) Nämä varhaiset kokeelliset tulokset osoittivat, että yksilöille riittää sisäryhmän suosimiseen se, että he tunnistavat itsensä sen jäseneksi ja tiedostavat, ketkä ovat osa ulkoryhmää (Tajfel & Turner 1979, 40). Myöhemmin vastaavanlaisia havaintoja (kts. esim. Brown 1978) on saatu myös muissa testauksissa, kuten organisaatiotutkimuksissa (Haslam 2004, 18–19). Tajfelin ym. (1971, 172) mukaan vaikka yksilöille annettaisiin mahdollisuus toimia vaihtoehdoisen strategian mukaisesti suuremman yhteisen edun saavuttamiseksi, ovat yksilöt taipuvaisempia valitsemaan suuremman yhteisen edun sijaan oman ryhmänsä.

Haslamin (2004, 20–21) mukaan Tajfelin (1972, 39–40) luokittelu meihin ja muihin antoi yksilöiden käyttäytymiselle suuremman funktion näinkin merkityksettömässä tilanteessa. Nämä havainnot ovat tämän tutkielman kannalta mielenkiintoisia, koska ilmastonmuutos jakaa ihmisiä puolesta ja vastaan. Ilmastonmuutos voidaan nähdä tärkeänä asiana ja siitä johtuva huoli tunnustetaan, mutta oman sisäryhmän edun ajaminen voidaan nähdä merkittävimpänä asiana positiivisen sosiaalisen identiteetin säilymisen kannalta kuin ilmastonmuutoksen vastaisten toimien ajaminen. Ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus voi olla siis kuuluvuuden tunteeseen heikentävästi vaikuttava asia.

Tutkimustulosten perusteella Tajfel ja Turner (1979, 40–41) muotoilivat ryhmien välistä käyttäytymistä kuvaavan sosiaalisen identiteetin teorian. Seuraavaksi avaan teorian perusidea Haslamin (2004, 21) tiivistystä käyttäen. Sosiaalisen identiteetin teoria on niin kognitiivinen kuin motivationaalinen teoria, joka pyrkii kuvaamaan yksilön ryhmään kuulumisen perusteella. Yksilöt pyrkivät saavuttamaan positiivisen itsetunnon erottamalla sisäryhmänsä muista ryhmistä. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmiskäsitys määritellään ”me” eikä ”minä”. Sen lisäksi halutaan nähdä ”meidät” erilaisina ”heistä” kuuluvuuden tunteen vuoksi. (Haslam 2004, 21.)

Sosiaalisen identiteetin teoriassa tunnustetaan kolme muuttujaa, jotka edistävät sisäryhmän suosimista. Nämä ovat: 1) missä määrin yksilö tunnistaa ryhmät ja he sisäistävät ryhmän jäsenyyden osana itsekäsitystään, 2) missä määrin konteksti mahdollistaa ryhmien välisen vertailun ja 3) missä määrin on merkityksellistä ja ryhmän statusta nostattavaa vertailla sisäryhmäänsä muihin ryhmiin. (Haslam 2004, 21.) Tässä työssä haluan ymmärtää, miten vahvasti kuuluvuuden tunne näyttäytyy ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöiden näkökulmasta. Tutkielmassa oletan, että sosiaalinen identiteetti on läsnä yksilön vuorovaikutussuhteissa ja sosiaalinen identiteetti vaikuttaa yksilön minäkäsitykseen. Haluan kuitenkin tunnustaa, miten vahvasti yksilö näkee vuorovaikutuksessa juuri ilmastonmuutoksen ryhmien eli ”meidän” yhteisenä asiana vai nähdäänkö ilmastonmuutos vuorovaikutuksessa enemmän henkilökohtaisen identiteetin kautta.

Sosiaalisen identiteetin teoria on saanut osakseen myös kritiikkiä. Teoriaa on krisoitu muun muassa siitä, että se pyrkii esittämään yksilöt suurimmaksi osaksi

osana kollektiivista toimintaa eikä huomio ihmisiä tarpeeksi individualisteina. Kritiikki kohdistuu erityisesti siihen, että teorian sovellukset välttävät ryhmien vähentymistä tai jaottelua yksilöihin sekä se asettaa teoreettisesti ryhmät yksilöihin, jolloin henkilökohtaiset piirteet pelkistyvät. (Hogg & Abrams 1999, 190.) Tässä tutkielmassa kuitenkin tarkastelen aihetta yksilöiden näkökulmasta, jolloin pyrin huomioimaan laajasti niin teorian kollektiivisen kuin yksilöllisyyttä korostavan osan tarkastelemalla tutkittavien näkemyksiä ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta. Tutkimuksessa hyödynnän sosiaalisen identiteetin teoreettista näkökulmaa osana tulosten raportointia ja pohdintaa.

3.3 Sosiaalinen ilmastotiede

Tässä alaluvussa esittelen ilmastonmuutoksen sosiaalisen näkökulman. Pearson, Schuldt ja Romero-Canyas (2016, 632) tarkastelevat artikkelissaan psykologian näkökulmasta sitä, mikä ilmastonmuutoksessa on sosiaalista. Ilmastonmuutos tunnistetaan yhä enemmän sekä biofyysisenä että sosiaalisena ilmiönä. Fyysisten muutosten lisäksi ilmastonmuutos on vakava yhteiskunnallinen haaste infrastruktuurille, työ- ja elinympäristöille. Aikaisemmat havainnot ja dokumentoinnit osoittavat, että ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön vaikuttaa voimakkaasti se, mitä yksilön sisäryhmän jäsenet sekä ulkoryhmä ajattelevat ilmastonmuutoksesta (Pearson, Schuldt & Romero-Canyas (2016, 632–633, 639). Suurin osa aikaisemmasta ilmastonmuutoksen psykologisesta tutkimuksesta on keskittynyt yksilön tasolle, joissa on tutkittu muun muassa ongelmatietoisuutta ja henkilökohtaisia huolenaiheita ilmastonmuutoksesta (ks. esim. Dietz, Dan & Shwom 2007; Steg & Vlek 2009).

Tässä tutkielmassa haluan syventää ymmärrystä yksilötason tutkimuksesta tuoden esiin ilmastonmuutoksen sosiaalisen puolen, koska yksilöt pyrkivät luomaan, ylläpitämään, vahvistamaan tai muokkaamaan näkemyksiä ilmastonmuutoksesta vuorovaikutuksessa. Koska ilmastonmuutoksen sosiaalinen puoli rakentuu ja tulee näkyväksi esimerkiksi interpersonaalaisella tasolla, on tärkeää tarkastella

ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ja sosiaalista identiteettiä yksilöiden näkökulmasta. Aiheen tarkastelu yksilöiden näkökulmasta mahdollistaa vuorovaikutuksen vaihdannan näkökulman ymmärtämisen, koska ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa jokainen merkityksentää ja tulkitsee sanomia kognitiivisen toiminnan kautta.

Psykologiset identiteettiteoriat ovat jo pitkään tunnustaneet ihmisten motiivin käyttäytyä niin, että heidät hyväksytään ryhmissä ja joukoissa arvostettuina jäseninä. Lisäksi sosiaalisen identiteetin näkökulmat viittaavat siihen, että ihmiset osallistuvat sosiaalisiin liikkeisiin vahvistaakseen sosiaalista identiteettiään ja ylläpitääkseen sosiaalisia siteitä muihin ryhmän jäseniin. Tämän vuoksi sosiaalinen identiteetti voi vaikuttaa ihmisten käsityksiin ilmastonmuutoksesta ja siihen, kuinka ilmastonmuutoksen uhka tunnustetaan. (Pearson, Schuldt & Romero-Canyas (2016, 639.) Epävarmuuden ja huolen ilmastonmuutoksesta on osoitettu lisäävän kollektiivista toimintaa ihmisissä ja tämä voi ajaa ihmiset tunnistamaan paremmin ryhmänsä jäseniä ja kehittämään nykyisiä ryhmiä selviämään paremmin epävarmoista ajoista. Täten ilmastonmuutokseen liittyvä epävarmuus voi tehostaa sosiaalista identiteettiä. (Pearson, Schuldt & Romero-Canyas 2016, 640.)

Aikaisemmat tutkimukset sosiaalisesta identiteetistä ilmastonmuutoksen kontekstissa ovat käsitelleet pitkälti poliittisia, kulttuurisia ja kansakuntia koskevia havaintoja. Tutkimusten perusteella erityisen korkean aseman omaavien ryhmän jäsenten mielipiteillä, henkilökohtaisilla kokemuksilla ääriolosuhteista ja tieteellisellä tiedolla nähdään olevan vaikutus ihmisten uskomuksiin ja asenteisiin ilmastonmuutoksesta (Pearson, Schuldt & Romero-Canyas 2016, 640). Esimerkiksi tutkimuksessa vuoden 2016 Washingtonin vaaleista havaittiin ihmisten tukevan todennäköisimmin hiiliveroa, kun sitä kannatti oman poliittisen puolueen eliittijäsenet. Kannatus oli vielä todennäköisempää, jos käsitys hiiliverosta vaikutti koko puolueen linjaukselta. (Ehret, Van Boven & Sherman 2018, 312, 315–316.) Goldbergin ym. (2019)

Yhdysvalloissa toteutetussa tutkimuksessa sosiaalista identiteettiä testattiin keinona sitouttaa kristittyjä ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan. Tutkimuksessa havaittiin, että kristittyjä sosiaalisena ryhmänä ajavat samankaltaiset

arvot ja normit, jotka vaikuttavat heidän käsityksiinsä ilmastonmuutoksesta. Kun ilmastonmuutoksesta puhumisen näkökulmaksi kehystettiin jumalan luomakunnan suojeleminen ja ilmastonmuutos uskonnollisena kysymyksenä, nähtiin ilmastonmuutoksen hillitseminen kristittyjen yhteisenä asiana, johon kristityt olivat halukkaita puuttumaan. (Goldberg ym. 2019, 456–459.)

Taddickenin, Kohoutin ja Hoppen (2019) tutkimus kansakuntien ilmastotietoisuudesta tukee myös näkemystä oman sisäryhmän suosimisesta ja ulkoryhmän tunnistamisesta erilliseksi. Tutkimuksessa vertailtiin sitä, miten tietoisia Saksan kansalaiset olivat ilmastonmuutoksesta verrattuna Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Tutkimuksessa havaittiin, että saksalaiset arvioivat Yhdysvaltojen ja Kiinan olevan yhtä ilmastotietoisia kansakuntia toistensa kanssa, mutta samalla ne arviointiin huomattavasti alhaisemmaksi kuin saksalaisten oma ilmastotietoisuus. Tutkimuksessa keskityttiin toisen asteen uskomuksiin eli uskomuksiin muiden uskomuksista. Kyseisen tutkimuksen kontekstissa tällä tarkoitetaan Saksan kansalaisten olettamusta siitä, että ilmastonmuutoksen torjunta on julkisen edun mukaista myös muissa maissa. Medialla nähtiin olevan iso rooli ilmastonmuutosta koskevan tiedon yleisessä ymmärtämisessä ja samalla toisten asteen uskomusten luomisessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että media on ainoa vaikuttava tekijä ilmastotietoisuudessa, koska toisen asteen uskomusten oletetaan olevan syvemmälle juurtuneempia käsityksiä kuin median luomia kuvitelmia. (Taddicken, Kohout & Hoppe 2019, 1024–1025.)

Ilmastonmuutos on suuri uhka, jonka huoli halutaan tunnistaa ja ymmärtää. Ilmastonmuutoksen ymmärrys vaatii viestintää ja vuorovaikutusta muutoinkin kuin joukkoviestinnän tasolla. Tässä tutkielmassa tarkastelen ilmastonmuutosviestintää sosiaalisena ilmiönä interpersonallisella tasolla yksilöiden näkökulmasta. Näin ollen ilmastonmuutosviestinnällä tarkoitetaan ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta. Yksilöiden näkökulma mahdollistaa oman ja vuorovaikutusosapuolten ilmastonmuutoksen liittyvän vuorovaikutuksen arvioimisen ja tarkastelun. Tämän lisäksi tutkimuksessa haluan ymmärtää henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolin merkitystä ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa erilaisissa viiteryhmissä. Aikaisemman

tutkimustiedon perusteella sosiaalisessa identiteetillä on merkittävä rooli yksilöiden asenteisiin ja mielipiteisiin ilmastonmuutoksesta, mutta tässä työssä taustaoletuksena en pidä sitä, että ryhmiin kuuluminen vaikuttaa automaattisesti yksilöiden näkemyksiin. Tutkimuksessa tunnistan, että myös henkilökohtainen identiteetti voi olla merkittävämmässä osassa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Onkin mielenkiintoista tutkia ilmastonmuutosta viestinnällisenä ilmiönä ja tulkita millainen henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin rooli on ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tavoitteena on ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tavoitteeseen pyrin tarkastelemalla ympäristövastaavien näkemyksiä heidän käymästään ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta ja tulkitsen heidän henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutussuhteissa. Tavoitteeseen pyrin kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1. Millaisia kokemuksia ainejärjestöjen ympäristövastaavilla on ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta erilaisissa vuorovaikutussuhteissa?
2. Millä tavoin ainejärjestöjen ympäristövastaavien henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti näyttäytyy osana ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta erilaisissa vuorovaikutussuhteissa?

Tässä tutkimuksessa ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella tarkoitetaan dynaamista prosessia, jossa vähintään kaksi osapuolta pyrkivät tietyssä kontekstissa toteuttamaan viestintätarpeitaan ilmaisemalla ja tulkitsemalla sanomia ja muiden ihmisten ilmaisuja kielellisesti ja nonverbaalisesti (Rickheit, Strohner & Vorweg 2008, 20–21; Ruben & Stewart 2006, 15–18). Tässä tutkielmassa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöt pyrkivät luomaan, ylläpitämään, vahvistamaan tai muokkaamaan näkemyksiä ilmastonmuutoksesta.

Näkemyksiä erilaisista ilmiöistä on yhtä monia kuin niiden kuvaajia. Tästä syystä on tärkeää ymmärtää, miten yksilöt itse kuvaavat ja ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja vuorovaikutussuhteiden merkitys ja tärkeys yksilöille voi vaikuttaa siihen, miten niitä tuodaan esiin vuorovaikutuksessa. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrin

saamaan vastauksia siihen, käydäänkö ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta, millaisissa vuorovaikutussuhteissa ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta käydään ja millaista vuorovaikutus on. Kysymyksen kautta tarkoitukseni on siis ymmärtää, onko erilaisilla vuorovaikutussuhteilla vaikutusta ilmastonmuutosta koskevan keskustelun luonteeseen. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset esittelen luvussa 5.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrin saamaan vastauksia siihen, miten minuus eli identiteetti ja ryhmiin kuuluminen eli sosiaalinen identiteetti ohjaavat ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta. Kysymyksen avulla pyrin ymmärtämään, miten vahvasti ilmastonmuutos on osa ympäristövastaavien henkilökohtaista tietoisuutta ja ohjaa vuorovaikutusta ja käyttäytymistä vai onko ilmastonmuutos jotakin, mikä tulee näkyväksi vuorovaikutuksessa vuorovaikutussuhteiden yhteisten normien ja käytäntöjen kautta. Tutkimuskysymyksen avulla pyrin ymmärtämään myös sitä, miten identiteetin ja sosiaalisen identiteetin rooli vaihtelee eri vuorovaikutussuhteissa puhuttaessa ilmastonmuutoksesta. Toiseen tutkimuskysymykseen pyrin vastaamaan tulkitsemalla ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysin perusteella luotua tiivistettyä versiota aineistosta suhteessa teoreettiseen viitekehykseen. Toisen tutkimuskysymyksen tulokset esittelen luvussa 6.

4.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Tämä tutkielma on luonteeltaan laadullinen tutkimus, jonka aineistonkeruumenetelmänä toimi haastattelu. Haastattelu sopii menetelmäksi hyvin silloin, kun tutkijan on vaikea arvioida etukäteen millaisia vastauksia tutkittavilta voidaan saada ja tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä ihminen ajattelee (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–35). Ilmastonmuutos on ilmiö, josta ihmisillä on hyvin erilaisia käsityksiä ja mielipiteitä. Haastattelun avulla on mahdollista saada monipuolisesti tietoa käymällä merkitysneuvotteluja ja esittämällä tarkentavia lisäkysymyksiä. Samalla tavalla myös identiteetin ja sosiaalisen identiteetin rooli

ilmastonmuutosvuorovaikutuksessa on subjektiivista ja haastattelu mahdollistaa näiden ajatusten esille tuomisen vuorovaikutuksessa tutkittavan ja tutkijan välillä.

Haastattelumenetelmänä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teemahaastattelussa keskustelua ohjaa haastattelijan etukäteen luomat teemat, jotka linkittyvät tutkittavaan aiheeseen. Teemahaastattelussa ei siis ole etukäteen luotuja tarkkoja kysymyksiä, jotka ohjaisivat keskustelua. Teemahaastattelun ytimessä on se, että jokaisen henkilön merkityksenannot tietystä ilmiöstä ovat tärkeitä ja haastattelutapana se mahdollistaa merkityksien esilletuomisen vapaasti. Teemahaastattelussa merkitykset tutkittavasta aiheesta syntyvät vuorovaikutusprosessissa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.) Teemaluokat muodostetaan tutkimustehtävän perusteella, joten niiden tulee perustua tutkimuksen viitekehykseen ja tutkittavaan ilmiöön (Tuomi & Sarajärvi 2018, 65). Nämä teemat ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymykset, niiden muoto ja esitysjärjestys voivat muuttua.

Teemahaastattelu sopii hyvin tämän tutkielman aineistonkeruumenetelmäksi, koska se antaa mahdollisuuden tuoda esiin haastateltavien omakohtaisia käsityksiä, asenteita ja kokemuksia. Teemahaastattelu ei myöskään rajaa haastattelua tarkasti, jolloin tilanteissa on mahdollisuus kysyä tarkentavia lisäkysymyksiä tai muuttaa kysymysjärjestystä. Haastattelun strukturoimattomuus voi auttaa myös haastateltavia käsittelemään ilmiötä syvällisemmin, koska haastatteliija pystyy osoittamaan esimerkiksi lisäkysymyksillä olevansa kiinnostunut juuri kyseisen henkilön kokemuksista. Tätä tukee myös Tuomi ja Sarajärven (2018, 65) toteamus siitä, että teemahaastattelu muistuttaa avoimuudeltaan syvähaastattelua, jossa haastattelutapa on täysin strukturoimaton ja ennalta vain ilmiö rajaa haastattelun sisältöä.

Haastatteluja ohjasi teemojen perusteella muodostamani haastattelurunko (liite 1: Haastattelurunko), jonka avulla pystyin pitämään keskustelun tutkittavan ilmiön parissa. Jokaisessa haastattelussa kävin läpi kaikki teemat, mutta kysymysten järjestyksessä, esitystavan mukauttamisessa ja lisäkysymysten tarpeessa oli eroavaisuuksia. Tutkimuksen viitekehyksen ja kontekstin perusteella loin teemat, jotka olivat 1) hallitustoiminta 2) sosiaalinen identiteetti ja vuorovaikutussuhteet 3)

ilmastonmuutos ja ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus 4) sosiaalinen identiteetti ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ja 5) ilmastonmuutoksen liittyvä käyttäytyminen ja toiminta.

Teemojen avulla pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja ymmärtämään kokonaisvaltaisesti haastateltavien vuorovaikutussuhteita eri konteksteissa, vuorovaikutussuhteiden merkitystä haastateltaville, millaista vuorovaikutus ilmastonmuutokseen liittyen käydään ja millainen vuorovaikutuksen luonne. Teemojen avulla pyrin myös selvittämään, miten ilmastonmuutos näkyy haastateltavien henkilökohtaisessa elämässä ja onko tällä vaikutusta ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen ja henkilökohtaiseen sekä sosiaaliseen identiteettiin. Sosiaalinen identiteetti tarkoittaa yksilön kokemusta ryhmän tai yhteisön jäsenenä. Mitä enemmän yksilö kokee kuuluvansa ryhmiin, sitä enemmän se määrittää hänen persoonallisuuttaan. (Deschamps & Devos 1998, 2-3.) Tämän perusteella on oleellista selvittää, millaisia vuorovaikutussuhteita haastateltavilla on, käydäänkö niissä ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ja miten merkittävänä vuorovaikutussuhteet koetaan ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa.

4.3 Haastateltavat ja haastattelujen toteutus

Tutkielmaa varten haastattelin 5:tä henkilöä, jotka toimivat Jyväskylän yliopistossa ainejärjestöjen ympäristövastaavina. Pyrin saamaan haastateltavia useista eri ainejärjestöistä, jotta mahdollisimman monen eri tiedekunnan ainejärjestöt olisivat edustettuina. Kriteereinä valinnalleni oli se, että henkilön rooli ainejärjestössä olisi suoraan ympäristövastaava tai ympäristövastaavan rooli oli yhdistetty jonkin toisen pestin ympärille. Joissakin ainejärjestöissä ympäristövastaavan tehtäviä hoiti useampi henkilö ja tällöin toimitin heille kaikille kutsun haastatteluun osallistumiseksi. Tutkielmassa oletin, että ympäristövastaavilla on vähintään virkansa puolesta kiinnostusta ilmastonmuutoksen kysymyksiin.

Lähestyin haastateltavia sähköpostin ja Instagramin välityksellä. Ensin laitoin henkilöille sähköpostilla haastattelupyynnöt (liite 2 : Haastattelupyyntö) ja tämän jälkeen lähetin viestin ainejärjestöjen Instagram-tileille, jonka tarkoituksena oli aktivoida Instagramista vastaavaa henkilöä välittämään tieto eteenpäin, jos sähköposti ei ole tavoitelluilla henkilöillä aktiivisessa käytössä. Lähetin haastattelupyynnön seitsemän eri ainejärjestön ympäristövastaaville, joista pyyntöön vastasi viisi henkilöä. Haastatteluissa oli edustettuina neljä eri ainejärjestöä.

Haastateltavat eivät olleet ennestään tuttuja minulle. Lähetin haastateltaville hyvissä ajoin ennen haastattelua tiedotteen tutkimuksesta, tietosuojailmoituksen ja suostumuslomakkeen, jotta haastateltavat pystyivät tutustumaan niihin perusteellisesti ennen haastattelua. Ensimmäisellä yhteydenottokerralla korostin, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja tulisin pitämään anonymiteetista huolta koko tutkimusprosessin ajan. Ennen haastatteluja toteutin yhden testihaastattelun, jossa oli mukana tutkimuksen ulkopuolinen henkilö. Testihaastattelun jälkeen tarkensin vielä teemojen nimiä, esitysjärjestystä ja kysymysten sanoittamista. Esimerkiksi vaihdoin toisen ja kolmannen teemojen paikkoja keskenään, minkä koin helpottavan lisäkysymysten esittämistä, kun tiesin jo vähän vuorovaikutussuhteiden merkityksestä haastateltaville. Tämän jälkeen aloitin haastattelut.

Toteutin kaikki haastattelut teknologiavälitteisesti Zoom-alustaa hyödyntäen. Tutkimuksen tekoaikaan käynnissä olleen koronaepidemian vuoksi en pitänyt kasvokkaishaastatteluja vaihtoehtona. Jokaisen haastattelun alussa kerroin vielä uudelleen haastateltavien anonymiteetin suojaamisesta ja korostin, että kysymyksiin ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja äänitin ne tallentimelle. Ennen nauhoituksen alkua varmistin haastateltavilta vielä tallennusluvan. Nauhoitusten alkamisen jälkeen haastateltavien tuli myös hyväksyä etukäteen toimittamani tietosuojailmoitus ja suostumuslomake suullisesti. Suullinen suostumus vastasi kirjallista allekirjoitusta. Varmistin myös, ettei haastateltavilla ollut lomakkeiden osalta mitään epäselvyyttä.

Ennen haastattelukysymysten esittämistä pyrin luomaan ilmapiiristä luottamuksellisen ja rennon kuulumisten vaihdolla. Osalle haastateltavista sosiaalisen

identiteetin käsite ei ollut ennestään tuttu, joten heille kerroin lyhyen määritelmän käsitteestä keskustelun yhteydessä. Tulkintani mukaan haastatteluissa keskustelut olivat avoimia ja vuorovaikutus luontevaa, koska haastateltavat kertoivat vapautuneesti muun muassa vuorovaikutussuhteistaan, ilmastonmuutoskeskustelujen haasteista ja ilmastonmuutoksen vastaisista teoista. Eräs haastateltava kuvaili haastattelun jälkeen kokemusta itselleenkin hyväksi muistutukseksi siitä, mitä kaikkea positiivista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi hän tekee. Haastattelutilanteissa toimin aktiivisena kuuntelijana ja samalla tein merkintöjä haastattelurunkoon, mikä auttoi minua entisestään valmistautumaan tuleviin haastatteluihin.

Haastatteluiden kesto oli yhteensä 4 tuntia ja 48 minuuttia. Pisin haastattelu kesti 1 tunnin ja 5 minuuttia ja lyhin 51 minuuttia. Aineiston määrää voidaan pitää sopivana silloin, kun uudet haastattelut alkavat toistamaan itseään eli eivät enää tuota tutkimustavoitteeseen nähden lisätietoa (Eskola & Suoranta 1998, 45). Näiden haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että nämä haastattelut riittivät tuottamaan rikasta ja tarkoituksenmukaista aineistoa, jotka sisälsivät runsaasti haastateltavien henkilökohtaisia näkemyksiä aiheesta.

4.4 Aineiston käsittely ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aloitin aineiston käsittelyn käymällä läpi haastattelut ja purkalla äänitteet litteraatiksi eli kirjoitetuksi tekstiksi. Litteroitua tekstiä syntyi 33 sivua, fontilla Times New Roman, pistekoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Litteroin tallennetun aineiston asiatarkasti jättämällä ulkopuolelle täytesanat, kuten "öö", "tota" ja "niinku" ja sellaiset osat, jotka olivat epärelevantteja asioita tutkimusaiheen kannalta. Tällaisia kohtia olivat esimerkiksi haastattelun teemoihin liittymättömät aiheet, kuten mitä haastateltava tekee työkseen ja mistä haastateltavan sukujuuret tulevat. Litteroin aineistosta myös esittämäni kysymykset ja mahdolliset lisäkysymykset. Litteroinnissa merkitsin hakasulkuihin tekstin kohdat, joissa mainittiin tunnistettavia tai yksityiskohtaisia tietoja, kuten ainejärjestön nimet. Tulosluvussa aineistoesimerkeistä poistin murteellisuudet, jotta

pystyin suojaamaan henkilöiden anonymiteetin. Haastateltavat nimettiin sattumanvaraisesti "H1"-"H5" tunnisteilla.

Laadullisen aineiston sisällönanalyysi voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80). Toteutin tämän tutkielman aineiston analyysin ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä ja toisen tutkimuskysymyksen analyysin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Seuraavaksi esittelen ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta aineiston analyysin.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla aineistosta pystytään tunnistamaan haastateltavien henkilökohtaisia näkemyksiä aiheesta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysia ei ohjaa etukäteen esimerkiksi tietty teoria tai malli, vaan analyysi toteutetaan aineiston pohjalta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistoista on tarkoituksena muodostaa teoreettinen kokonaisuus ilman etukäteen asetettuja analyysiyksiköjä niin, että tutkimuksen tarkoitukseen vastataan aineiston ehdoilla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80.) Kuitenkin täysin aineistolähtöinen analyysi on mahdotonta, koska tutkijan tulkintoja ja valintoja ohjaavat tutkimuksen teoreettiset valinnat, etukäteisolettamukset ja aikaisempi tutkimustieto. Aineistosta ei ole siis mahdollista tehdä niin sanottuja "puhtaita" havaintoja, vaikka siihen pyrittäisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80; Ruusuvoori ym. 2010, 19-20.) Tästä syystä ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysissä voidaan sanoa olevan piirteitä myös teoriaohjaavasta sisällönanalyysistä.

Sisällönanalyysissä aineisto tiivistetään ja järjestetään sellaiseen muotoon, ettei mitään oleellista karsiudu pois. Sisällönanalyysin tarkoituksena on siis muodostaa aineistosta selkeä kuvaus, joka kasvattaa informaatioarvoaan entisestään. (Eskola 2015, 196-197.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan toteuttaa muun muassa kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Miles & Huberman 1994, Tuomen & Sarajärven 2018, 89 mukaan). Seuraavaksi kuvaan miten olen soveltanut tätä analyysitapaa tämän tutkielman tarpeeseen sopivaksi.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on tutustua huolellisesti koko aineistoon, jotta aineiston luonteesta on mahdollista saada syvälinen ymmärrys (Creswell 2009, 183–184). Aineistolle on myös oleellista esittää tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä, jotta aineistosta voidaan karsia tutkimuksen kannalta epäolennaiset osat pois. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 84). Litteroinnin jälkeen luin aineiston muutamaan kertaan läpi ja pyrin luomaan kokonaisuudesta tuttua minulle, jotta pystyin seuraavassa vaiheessa toteuttamaan ryhmittelyä. Pyrin myös esittämään aineistolle kysymyksiä, kuten “mitä haastateltavat kertovat sosiaalisen identiteetin yhteydestä ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen?” ja “miten se näkyy heidän kertomuksissaan?”. En kuitenkaan halunnut tutkimustehtävän ohjaavan täysin aineistoon tutustumista, koska aineistolähtöisessä analyysissä tekstistä voi löytyä jotakin sellaista, mitä ei ole alun perin ajatellut. Merkitsin tekstiin eri väreillä tutkimustehtävää kuvaavia ilmauksia ja mielenkiintoisia havaintoja sekä tein aineistoon joitakin muistiinpanoja seuraavaa vaihetta varten.

Analyysin toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään eli koodataan. Koodaaminen tarkoittaa aineiston pilkkomista ja luokittelua ymmärrettävään muotoon (Eskola & Suoranta 1998, 152). Aineistoon tutustumisen pohjalta tutkija pystyy luomaan koodit, jotka kuvaavat tutkimustehtävän kannalta oleellisia asioita ja ilmentävät analyysiyksikön sisältöä. Koodit auttavat löytämään aineistosta samankaltaisuuksia, mutta samalla erottamaan analyysiyksiköt toisistaan. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 92.)

Koodausta tehdessä loin erillisen koodaustaulukon, johon merkitsin koodin ja koodin sisällön kuvauksen. Analyysiyksikköinä toimivat merkityskokonaisuudet. Joissakin tapauksissa merkityskokonaisuus saattoi sisältää vain muutaman sanan ja toisinaan sama osa jatkui useamman puheenvuoron verran. Joitakin merkityskokonaisuuksia sijoitin useampaan kategoriaan, jos koin sen sisällön vastaavan useamman eri koodin sisältöä. Aineistoa kuvaavia koodeja muodostui yhteensä 24. Muodostuneita koodeja olivat esimerkiksi “KELUP= keskustelun luonne perhe”, “RYMERK= ryhmien merkitys itselle”, “OMAKÄS= oma käsitys ilmastonmuutoksesta” ja “KEHAAS= keskustelun haasteet”.

Koko aineiston koodaamisen jälkeen aineistoa voidaan tarkastella esimerkiksi yhdistelemällä koodiluokkia eli muodostamalla ala- ja yläluokkia (Eskola & Suoranta

1998, 155). Pyrin yhdistelemään muodostamiani koodeja niiden samankaltaisuuksien perusteella alaluokiksi. Tämän jälkeen jatkoin vielä uudelleen luokittelua ja palasin muun muassa aineiston pariin tarkastelemaan vielä kertaalleen alkuperäisiä koodeja luotettavan analyysin saavuttamiseksi. Analysoinnin viimeisessä vaiheessa syntyneitä luokkia yhdistellään pääluokiksi yhdistävien tekijöiden mukaan. Aineistolähtöisessä analyysissä ei voida etukäteen määrittää kuinka paljon ala-, ylä- ja pääluokkia syntyy, koska luokittelu on aineistokohtaista. Sisällönanalyysin tekemiseen ei ole myöskään mitään tiettyä sääntöä tai ohjenuoraa, mikä kertoisi missä järjestyksessä ja millä tavalla analyysi olisi järkevintä ja tarkoituksenmukaisinta toteuttaa. Analyysin eteneminen paljastaa vasta tutkijalle, kuinka pitkälle luokittelua on järkevää viedä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 94.)

Tässä tutkielmassa yhdistelyn perusteella 24 koodista muodostui yhteensä 9 alaluokkaa, jotka vastasivat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Alaluokkia olivat ”minä ilmastonmuutoksessa”, ”ryhmien merkitys”, ”ilmastonmuutos ainejärjestötoiminnassa”, ”vuorovaikutussuhteet”, ”ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus”, ”keskustelu perheen ja sukulaisten kanssa”, ”keskustelu ystävien kanssa”, ”keskustelu kollegojen kanssa” ja ”keskustelun haasteet”. Alaluokkien muodostamisen jälkeen muodostin pääluokat, joiden tarkoituksena on vastata ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92). Tämän tutkielman 4 pääluokkaa eli teemaa ovat 1) haastateltavien suhtautuminen ilmastonmuutokseen 2) merkitykselliset vuorovaikutussuhteet 3) ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa ja 4) Näkemyserojen aiheuttamat haasteet ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Alla olevassa taulukossa (ks. taulukkoa 1 seuraavalla sivulla) on jokaisen pääluokan sisällöt kuvailtuna. Raportoin ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset tarkemmin seuraavassa luvussa.

TAULUKKO 1 Pääluokat ja kuvaukset niiden sisällöistä

Pääluokat	Kuvaus sisällöistä
Haastateltavien suhtautuminen ilmastonmuutokseen	Kuvailee haastateltavien omia näkemyksiä ilmastonmuutoksesta, sen roolia elämässä ja ilmastonmuutoksen vastaisten tekojen tärkeyttä
Merkitykselliset vuorovaikutussuhteet	Kuvailee millaisiin merkityksellisiin vuorovaikutussuhteisiin haastateltavat kokevat kuuluvansa ja millainen merkitys vuorovaikutussuhteilla nähdään olevan
Ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa	Kuvailee keskustelunaiheita, ilmastonmuutoksen liittyvien vuorovaikutustilanteiden luonnetta ja keskustelunaiheiden vaihtelevuutta merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa.
Näkemyserojen aiheuttamat haasteet ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa	Kuvailee millaisia näkemyseroja vuorovaikutuksessa syntyy, näkemyserojen aiheuttamia haasteita keskusteluissa ja vuorovaikutussuhteissa sekä näkemyserojen vaikutusta haastateltavien omiin näkemyksiin ilmastonmuutoksesta

Seuraavaksi esittelen toisen tutkimuskysymyksen osalta aineiston analyysin. Toisen tutkimuskysymyksen analyysin toteutin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoriaohjaavassa analyysissä tarkoituksena on yhdistellä ja hyödyntää aineistolähtöisyyttä ja valmista viitekehystä tai teoriaa analyysin toteuttamisessa. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 96–97). Teoriaohjaavan analyysin avulla kävin läpi ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysin perusteella luodun tiivistetyn version aineistosta, jonka pohjalta syntyneet tulokset ovat raportoitu luvussa 5. Tiivistetystä aineistosta loin tulkintoja hyödyntämällä tämän tutkimuksen teoreettista viitekehystä, kuten sosiaalisen identiteetin teoriaa. Toisen tutkimuskysymyksen tulokset esittelen luvussa 6.

5 TULOKSET

Tämän tutkielman tavoitteena on ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tulosten mukaan ilmastonmuutos nähdään tärkeänä asiana elämässä myös ainejärjestöpestin ulkopuolella ja ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta on ohjannut kaikkein eniten haastateltavien oma henkilökohtainen näkemys ilmastonmuutoksesta. Keskustelua ilmastonmuutoksesta käytiin hallitustoiminnan lisäksi lähestulkoon kaikissa merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa, joissa esiin on noussut myös eriäviä näkemyksiä aiheesta. Seuraavaksi esittelen ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset luokittelun perusteella.

5.1 Haastateltavien suhtautuminen ilmastonmuutokseen

Tässä aluvussa tarkastelen haastateltavien henkilökohtaisia näkemyksiä ilmastonmuutoksesta ja millainen rooli ilmastonmuutoksella ja sen vastaisilla teoilla on heidän elämässään. Tämän aluvun tulokset eivät vastaa suoraan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, mutta auttavat ymmärtämään, millaisista lähtökohdista haastateltavat tarkastelevat, tulkitsevat ja prosessoivat ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ja vuorovaikutussuhteita.

Tulosten mukaan ilmastonmuutos nähdään tulevien sukupolvien suurimpana uhkana. Ilmastonmuutosta kuvailtiin maailmanlaajuisena kriisinä, joka näyttäytyi muun muassa ilmaston lämpenemisenä, monimuotoisuuden heikkenemisenä ja eriarvoisuuden kasvattajana. Ilmastonmuutoksen vaikutukset koettiin moninaisina ja haastateltavat ymmärsivät, ettei ilmastonmuutoksen vaikutuksia välttämättä pysty näkemään suoraan ihmisten elinympäristössä Suomessa. Konkreettisia kokemuksia ilmastonmuutoksen vaikutuksesta oli koettu esimerkiksi ulkomailla matkustaessa. Vaikka ilmastonmuutoksen ei koettu vaikuttavan suoraan haastateltavien elämään Suomessa, ilmastoasiat olivat olleet mukana arjessa monellakin eri osa-alueella.

Kiinnostus ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön näyttäytyi esimerkiksi kulke-
misessa, ostopäätöksissä, ruokavaliossa, kierrättämisessä ja sanoman jakamisessa.
Suurta iloa nähtiin tuottavan myös se, että vuoden vaihteessa taloyhtiöihin tulivat
muovinkeräyspisteet. Tulokset osoittavat, että ilmastonmuutos on paljon mukana
haastateltavien elämässä, mutta teot nähtiin jo niin arkisina ja juurtuneina asioina, että
vasta haastattelutilanteessa lueteltuna ymmärrettiin, kuinka paljon ne ovatkaan osana
jokapäiväistä elämää. Haastateltavat kuvailivat ilmastonmuutosta osana arkea seu-
raavasti:

H4: (...) ekologisia ja kestäviä valintoja. Asiat ovat jo niin adaptoituneet, että kyllähän se näkyy
perusarjessa ja mitä koko ajan toteuttaa. Ei osaa joka päivä yhdistää ilmastonmuutokseen, vaan
tullut arkipäiväistä ja perusasioita.

H5: Näkyyhän tämä joo tosi paljon minun elämässäni nyt kun puhun, mutta en enää itse näe
mitä teen sen eteen ja kuormita itseäni sillä, mutta joo on siitä tullut niin normaalia, ettei kiin-
nitä huomioita erikseen.

Tulosten mukaan haastateltavien kiinnostus ilmastoasioihin oli alkanut jo nuorena.
Kiinnostuksen alkuun oli koettu vaikuttaneen muun muassa uutisointi, ystävät ja tut-
tavapiiri. Myös tuttavapiirissä oli saattanut olla ilmastotietoisia ihmisiä, jotka saivat
pohtimaan omia valintoja ja kulutustottumuksia. Kuitenkin haastateltavien kerto-
muksissa nuoruudessa alkanut kiinnostus ja siihen vaikuttaneet ihmiset eivät olleet
syynä siihen, mitä ilmastonmuutoksesta ajateltiin tänä päivänä. Ilmastotietoisuuden
nähtiin syntyneen omasta halusta ja näkemys ilmastonmuutoksesta koettiin hyvin
vahvana osana omaa identiteettiä. Haastateltavat kertoivat, että muiden ajatukset oli-
vat saattaneet vaikuttaa nuorempana käsityksiin ilmastonmuutoksesta, mutta nyky-
ään tämän ei nähty olevan realistista. Nämä aikaisemmat havainnot nähtiin inspiraati-
ona ajattelun kehittymiseen, mutta ei muuten koettu vaikuttavana asiana. Haastatel-
tavat kuvailivat oman käsityksen muodostumista ilmastonmuutoksesta seuraavasti:

H2: Nuoruudessa oli kyllä ihmisiä, jotka puhuivat kierrätyksen tärkeydestä ja mitä ilmastolle
tapahtuu. Kyllä se sai ajattelemaan omia valintoja sitten tarkemmin (...). Nykyään kuitenkin
oma avarakatseisuus on tuonut nämä kiinnostukset ja halun oppia ja tietää asiasta. (...) Oma
ajattelu ohjannut tähän missä nyt olen.

H4: En koe että on vaikuttanut nämä nuoruuden jutut, lähtökohtaisesti tullut nämä jutut muu-
alta kuin ryhmistä mihin kuulun. (sosiaalisen median alusta) oon aktiivinen ja poliittisesti

latautunut sisältö on yleistä ja sieltä voi tulla uusia näkökulmia ja tapoja toteuttaa ilmastonmuutosta arjessa, mutta oma ajattelu tässä kyllä keskeinen.

Tulosten mukaan ilmastonmuutos nähdään tärkeänä asiana ja näkemystä ilmastonmuutoksesta pidetään suhteellisen pysyvänä ja vahvana. Näkemyksiä ilmastonmuutoksesta kuvailtiin asiana, mistä päätettiin itse, johon vaikutettiin itse ja joka säilyisi muista ihmisistä huolimatta. Tämän myötä erilaisiin näkemyksiin oli helpompi suhtautua. Tulokset osoittavat, että erilaisia näkemyksiä kohdataan muun muassa läheisissä vuorovaikutussuhteissa. Eri näkemysten esiin tuleminen vuorovaikutustilanteissa näyttäytyi hyvinä hetkinä pysähtyä pohtimaan omia näkemyksiä ilmastonmuutoksesta ja joissain tapauksissa myös puolustamaan tai muuttamaan sitä, mihin uskotaan. Haastateltavat kuvasivat kuitenkin oman näkemyksen ilmastonmuutoksesta perustuvan kuitenkin faktapohjaiseen tietoon, jota olisi haastavaa vastaväitteillä kumota. Yksi haastateltava kuvaili näkemyseroihin liittyvää keskustelua seuraavasti:

H5: Ei se tee toisesta surkeaa ihmistä, jos ajattelee eri tavalla jostain asiasta. (...) haluan, että mun omia ajatuksia kyseenalaistetaan ja ajatuksiin tulee vahvistus ja saa eri näkökulmia ajatuksiin ja oon kyllä valmis muuttamaan niitä ajatuksia, jos se tieto vakuuttaisi mua muuttamaan mun ajattelua. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, koska oon aika paljon etsinyt tietoa asioista ja tiedän, mitä puolustan.

Toisaalta eräs haastateltava koki oman tietotaidon ilmastonmuutoksen osalta olevan vielä sen verran vähäistä, ettei mielellään tuonut kantaansa esiin eri tilanteissa. Haastateltava toivoi, ettei olisi niin noviisi ilmastonmuutoksen osalta, ja hän pystyisi puhumaan avoimemmin ilmastonmuutoksen merkityksestä elämässään.

Ainejärjestön ympäristövastaavan rooli. Tulokset osoittivat, että ympäristövastaavien henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet ilmastonmuutokseen ovat olleet pitkälti syynä ainejärjestöön pyrkimiseen ja kiinnostuksen heräämiseen ympäristövastaavan pestistä. Kaikille ympäristövastaavan pesti ei ollut välttämättä ollut ensisijainen valinta, mutta pesti oli haluttu hoitaakseen esimerkiksi toisen pestin ohella. Tulosten mukaan ainejärjestöön oli lähdetty mukaan, koska sen koettiin olevan paras keino vaikuttaa opiskelijayhteisössä. Asiat joihin ainejärjestössä halutaan pestin kautta vaikuttaa, liittyvät muun muassa kestävään kehitykseen tapahtumissa ja ainejärjestön

ympäristösuunnitelman laatimiseen ja hiomiseen. Ympäristövastaavat kuvailivat kiinnostusta pestiin ja haluun vaikuttaa ainejärjestössä seuraavasti:

H1: Ympäristöasiat ovat kyllä lähellä sydäntä, joten siitä kiinnostus pestiin. Koen tärkeäksi, että tehdään asioita ilmastonmuutoksen ja ympäristön eteen ainejärjestössä. Omat arvoni siis ohjaavat paljon sitä kiinnostusta tässä.

H3: Halusin ensisijaisesti ympäristövastaavan pestiin ja se oli ykköstavoite. Jos en olisi tähän pestiin päässyt, niin olisin hakenut kyllä muutakin pestiä, mutta onneksi pääsin. (...) tätä kautta on mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi tapahtumiin.

Tulosten mukaan siis ilmastonmuutos nähdään merkityksellisenä asiana ja osana jokapäiväistä elämää. Ainejärjestöjen ympäristövastaavan pestiin pyrkimiseen oli vaikuttanut suuresti se, että ilmastonmuutoksella on paikka myös omassa elämässä. Kiinnostus aiheeseen oli noussut esiin jo nuoruudessa läheisten kautta, mutta nykypäivän näkemyksiin tällä ei koettu olevan vaikutusta. Ilmastonmuutoksen vastaiset teot nähtiin tärkeinä asioina, joiden muuttumiseen voisi olla mahdollisuus, mutta se vaatisi ilmastonmuutoksen faktoihin perustuvaa vuorovaikutusta, joka kiistäisi haastateltavien nykyiset näkemykset aiheesta.

5.2 Merkitykselliset vuorovaikutussuhteet

Tässä alaluvussa tarkastelen millaisiin vuorovaikutussuhteisiin haastateltavat kokevat kuuluvansa ja millainen merkitys vuorovaikutussuhteilla on haastateltavien elämässä.

Haastateltavat kokivat, että heillä on paljon erilaisia vuorovaikutussuhteita, joita kuvailtiin merkityksellisiksi. Tulosten mukaan merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita määriteltiin sen mukaan, mihin yksilöt kokivat kuuluvansa automaattisesti sukulaissuhteiden perusteella ja joita oltiin itse muodostettu. Kuvailtuja vuorovaikutussuhteita olivat muun muassa ystävät, perhe ja sukulaiset sekä opiskelukaverit ja kollegat. Eräs haastateltava mainitsi tärkeäksi ryhmäksi myös erään sosiaalisen median alustan yhteisön, jossa hän on hyvin aktiivinen jäsen. Toisaalta taas yhdeksi laajemmaksi ryhmäksi määriteltiin yhteiskunta tai maakunta, josta sukujuuret tulevat.

Tulosten mukaan vuorovaikutussuhteet koettiin tärkeäksi osaksi elämää ja niiden nähtiin olevan enemmän tai vähemmän osana haastateltavien kehitystä siihen, keitä he kokivat olevansa tänä päivänä. Vuorovaikutuskumppaneilta kuvattiin saatavan sosiaalista tukea, energiaa ja turvallisuutta. Merkittävä rooli elämässä oli etenkin vuorovaikutussuhteilla, jotka oltiin muodostettu itse. Haastateltavat kuvasivat itse muodostettujen vuorovaikutussuhteiden olevan tärkeitä siksi, että ne kuvastivat sitä, millaisia he itse ovat, kuten seuraavasta esimerkistä käy ilmi:

H2: Ryhmät ovat tärkeä asia ja on tärkeää löytää omantyylliset ihmiset ja oma joukko, mihin so-pii. Voin paremmin, kun on ihmisiä, joiden kanssa olla, jotka ovat omanlaisia ja johon koen kuuluvani. tärkeää on myös se, että itse niitä rakentaa, ettei vain sidottu esim. perheen kautta.

Toisaalta taas haastateltavien mielestä läheisten ihmisten ei tarvitse olla samankaltaisia tai jakaa samoja arvoja, jotta haastateltavat kokevat kuuluvuuden tunnetta. Tulosten mukaan tämä korostui erityisesti ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Myös elämäntilanteiden koettiin vaikuttaneen vahvasti siihen, millaisena oma identiteetti nähdään. Esimerkiksi eräs haastateltava kuvasi opintojen vaikutusta identiteettiin seuraavasti:

H3: (...) Ja kyllä käyn myös töissä, niin se on aika iso osa ollut elämää ja opintojen alettua ei niin merkityksellinen, kun sitten tuli kouluun. Vahva identiteetti on nykyään opiskelija ja ei niinkään se ammatti. Vaikka on se vielä merkittävä, mutta vähemmän.

Tulosten mukaan siis vuorovaikutussuhteilla on tärkeä merkitys haastateltavien elämässä ja ne tuovat mukanaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Haastateltavat kuvailivat tuntevansa kuuluvuuden tunnetta monenlaisissa merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa ja näistä itseään kuvaavimpina pidettiin niitä, jotka oltiin muodostettu itse. Kuitenkaan samankaltaisen arvomaailman tai asenteen ilmastonmuutosta kohtaan ei kuvattu olevan tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, kuinka tärkeinä tai merkityksellisinä vuorovaikutussuhteita pidetään.

5.3 Ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa

Tässä alaluvussa tarkastelen millaista ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus on, millaisia vuorovaikutustilanteiden luonteet ovat ja miten keskustelunaiheet vaihtelevat merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa.

Tulosten mukaan ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta käytiin enemmän tai vähemmän merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa. Ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus pyöri politiikan, yksilön valintojen ja tekojen, uutisoinnin ja tutkimusten ympärillä. Vuorovaikutuksen tason ja syvyyden kuvattiin vaihtelevan eri konteksteissa ja suhteissa. Tähän syynä pidettiin erilaista tietotaitoa ja haastateltavien omaa halua osallistua ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tuloksia vuorovaikutuksen luonteesta hyödyntämällä a ryhmittelemällä erilaiset merkitykselliset vuorovaikutussuhteet toisistaan, koska vuorovaikutuksen luonne vaihteli hallituskollegojen, ystävien ja perheen sekä sukulaisten välillä merkittävästi.

Vuorovaikutus ainejärjestöjen kollegoiden kanssa. Tulosten mukaan ainejärjestössä kaikki tunnistivat ilmastonmuutoksen olevan vakava ja todellinen uhka, jonka koettiin vaikuttavan siihen, miten asiasta keskusteltiin. Vuorovaikutus koettiin alusta asti syvä-lisenä, koska lähtökohta tietotaidolle nähtiin olevan sama haastateltavien ja kollegoiden välillä muun muassa koulutustaustan takia. Vuorovaikutus ainejärjestössä näyt-täytyi luonteeltaan asiallisenä, faktapohjaisena ja suunnitelmallisena. Ainejärjestön hallituksen äskettäinen vaihtuminen ja pestin toteuttaminen poikkeusaikoina vaikut-tivat haastateltavien tapaan kuvailla ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta hallitustoiminnassa. Haastateltavat kuvailivat ilmastonmuutokseen liittyvää vuoro-vaikutusta pitkälti poikkeusajan jälkeisinä odotuksina yhteistyön ja vuorovaikutuk-sen kehittymisestä. Eräs haastateltava kuvaili odotuksia tulevasta seuraavanlaisesti.

H2: Mä uskon, että tämä porukka on sellainen, jossa tehdään yhdessä päätöksiä ja vaikuttaa kyllä, että keskustelut ja kokoukset olisivat avoimia jatkossakin.

Ilmastonmuutosta ainejärjestöjen toiminnassa pidetään yhteisenä asiana, johon haluttiin vaikuttaa. Kuitenkin ympäristövastaavat kuvailivat itseään "ärsyttävänä ilmastomuutosihmisinä", jotka avaisivat suunsa, jos ympäristöasioita ei huomioitaisi. Tulosten mukaan haastateltavat ovat valmiita puolustamaan ilmastoasioita ja haastamaan hallituskollegoitaan, jos tilanne sen vaatisi. Väittely koettiin kuitenkin tervetulleena asiana, eikä sen koettu tämänkaltaisissa tilanteissa vaikuttavan vuorovaikutuksen luonteeseen tai ryhmän dynamiikkaan, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi:

H2: (...) Ei näe keskustelut vaikuta varsinaisesti, yhteisö on hyväksyvä ja väittelyä on aina hyvällä mielellä ja ajatellaan että voi olla eri mielipiteitä. Ei ole vihamielistä väittelyä, ei vaikuta varsinaisesti meihin ryhmänä.

H1: Minua hallituksessa sanotaan siksi ärsyttäväksi ympäristötyypiksi, joka käskee tekemään kaikkea, mutta siis hyvällä sanotaan. En halua peitellä ja ei tarvitse peitellä mitään. Avointa keskustelua pitää olla.

Vuorovaikutus ystävien kanssa. Tulosten mukaan ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus oli vapaampaa ja luonnollisempaa ystävien kuin ainejärjestön kollegoiden kanssa. Ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta kuvattiin käytävän merkityksellisistä vuorovaikutussuhteista eniten ystävien kanssa, mutta vuorovaikutus keskittyi yleisesti pienempiin yksityiskohtiin kuten kierrätykseen ja ostokäyttäytymiseen. Ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta kuvailtiin tarkemmin ajatusten vaihdoksi liittyen ajankohtaisiin asioihin ilmastonmuutoksesta. Ajatusten vaihto ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että asioista oltaisiin automaattisesti samaa mieltä. Haastateltavat kuvailivat, että heillä on ystäviä, joilla on asioista erilaisia näkemyksiä ja tästä syystä kaikkien ystävien kanssa keskustelua ei niinkään synny. Haastateltavilla ei kuitenkaan ole ollut ystävien kanssa painostavaa tai syyllistävästä käyttäytymistä ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa, vaikka asioista ei ole oltu samaa mieltä. Näkemykset ilmastonmuutoksesta nähdään henkilökohtaisina mielipiteinä ja niillä ei koeta olevan suurta vaikutusta vuorovaikutuksen tai vuorovaikutussuhteen laatuun, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi:

H1: (...) Tavallaan joo, että kavereidenkin kaa eri mieltäkin ollaan ilmastonmuutoksesta, mutta en ole kokenut mitään painostusta tai ei he tai minä tuomitse, jos ei toimita samalla tavalla.

H2: Keskustelut pyörivät somen ja uutisten ympärillä, mitä tapahtuu nyt ympäri maailmaa. Keskustelut keskittyvät muiden (vaikuttajat ja julkisuuden henkilöiden) mielipiteisiin ja jaetaan ajatuksia siihen liittyen. Välillä ollaan samaa mieltä ja välillä ei.

H4: Riippuu porukasta, joidenkin kanssa ei kauheasti puhuta. Missä on ihmisiä, joiden kanssa jakaa samoja arvoja, niin on arkipäiväistä ja välillä syvempiä keskusteluja esim. yhteiskunnan näkökulmasta ja kuinka järkyttävää joku asia on. Kyllä muissakin toki käydään, mutta meillä nyt vaan on eri näkemyksiä asiasta.

Vuorovaikutus perheen ja sukulaisten kanssa. Tulosten mukaan ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa perheen tai sukulaisten välillä on havaittavissa eniten jännitteitä ja erimielisyyksiä. Syynä pidetään muun muassa ikäjakaumaa, koulutustumista ja tietotaitoa. Esimerkiksi vanhempien tietotaitoon asiasta koetaan vaikuttavan koulutustaso. Ilmastonmuutokseen liittyvän vuorovaikutuksen kuvattiin olevan pääosin pinnallista ja joskus keskusteluja ei ollut järkevää edes aloittaa tai käydä loppuun, koska vuorovaikutus olisi ollut negatiivista. Tulokset osoittivat, ettei faktapohjaisia keskusteluja juurikaan käyty, vaan vuorovaikutus oli ollut enemmänkin mielipiteiden ja asenteiden esittämistä ilmastonmuutoksesta. Ilmastonmuutokseen liittyvän vuorovaikutuksen luonne ei nähty sellaisena, jossa voitaisiin avoimesti tuoda esiin erilaisia näkemyksiä ilmastonmuutoksesta. Haastateltavat kokivat, että oli parempi olla tuomatta esiin omia näkemyksiä vuorovaikutuksessa liian vahvasti ja tyytyä hyväksymään se, mitä ilmastonmuutoksesta keskusteltiin, jotta tilanteissa vältyttiin konflikteilta. Haastateltavat kuvailivat tarkemmin ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta perheen ja sukulaisten kanssa seuraavanlaisesti:

H1: Jos ajattelee niin nämä lähimmät perheenjäsenet asiasta osittain samaa mieltä, mutta sukujuhlia ja stereotyyppisesti vanhempia ihmisiä kun miettii, niin tekisi mieli sanoa jotakin. Mutta kahvipöytä sukujuhlissa ei ole paras paikka vääntää asiasta ja vältän mielummin sen negatiivisen keskustelun.

H3: Perheessä keskustelu aika pinnallista. (...) Vanhemmilla ei ole niin paljon tietoa asioista, niin eipä siinä samalla tavalla voi ihan puhua asioista. Sukulaiskontekstissa vahvoja erimielisyyksiä tai eri mielipiteitä, niin ei tee mieli lähteä sille tielle tai kertoa jotain omaani siihen. Oon mielummin ehkä hiljaa

H4: Sen melkein aina tietää, että keskustelu olisi negatiivinen ja mielipide olisi vaikeaa tuoda esiin tai muuttaa (muiden mielipiteitä muuttaa), niin parempi olla vain hiljaa.

Tulosten mukaan siis ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus on hyvin erilaista eri vuorovaikutussuhteissa. Eri asioista keskustellaan eri konteksteissa ja joissain

ryhmissä ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutuksen luonne oli ajautunut siihen pisteeseen, ettei vuorovaikutusta ollut järkevää käydä. Ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa avoimien ja syvällisten keskustelujen ei nähty tarkoittavan sitä, että asioista oltiin välttämättä samaa mieltä, mutta sitä ei myöskään koettu tiettyissä ryhmissä negatiivisena asiana. Mielipide-erojen ja asenteiden ei koettu vaikuttavan kuuluvuuden tunteeseen vuorovaikutussuhteissa, jotka koostuivat ystävistä. Kuitenkin perheen ja sukulaisten parissa omien näkemysten jakaminen koettiin haitallisempaan kuin hiljaa pysyminen.

5.4 Näkemyserojen aiheuttamat haasteet ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa

Tässä alaluvussa tarkastelen millaisia näkemyseroja ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa syntyy, millaisia haasteita näkemyserojen koetaan aiheuttavan ja millainen vaikutus sillä on haastateltavien vuorovaikutussuhteisiin ja omiin näkemyksiin ilmastonmuutoksesta.

Tulosten mukaan näkemyserot ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa liittyvät pitkälti siihen, miten yksittäisten ihmisten valintojen koetaan vaikuttavan ilmastonmuutokseen. Eri näkemyksiin oli törmätty kaikissa haastateltavien merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa, mutta erityisesti perheen ja sukulaisten parissa. Keskusteluissa ilmastonmuutoksen olemassaoloa ei kielletty, mutta sen tuhoisuutta ja tarkastelun lähtökohtaa kyseenalaistettiin. Seuraavat esimerkit havainnollistavat, millaisia näkemyseroja vuorovaikutuksessa oli:

H1: Ensimmäisenä tulee mieleen yksilön valinnat. Jos itse on esim. kasvissyöjä niin kokee, että ruuantuotanto vaikuttaa. Monien kanssa on eri näkemyksiä siitä. Jotkut taas sitä mieltä, ettei sillä ole vaikutusta ja osa ajattelee, että on.

H2: Ei suoraan eri näkökulmia mitä ilmastonmuutos on, mutta kyllä lähestymistavoissa eroja. Tai no joo kyllä yhteen olen törmännyt, että ilmastonmuutos on huijaus tai ei ole olemassa, niin se on villimpi kanta.

H4: Ei suoraan asioiden kieltämistä kyllä ole ollut, mutta kyllä se näkyy, että miten me muka voimme yksilöinä vaikuttaa tähän kaikkeen. Ei välttämättä nähdä sitä, että pienistäkin asioista tulee isoja, kun tarpeeksi paljon tekijöitä.

Tulokset osoittavat, että ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa näkemyserot aiheuttivat ristiriitoja ja jännitteitä sen välillä, mitä kannattaa sanoa ja mitä ei. Näkemyseroja kohdatessa etenkin perhesuhteissa, haastateltavat olivat mieluummin hiljaa ja osoittivat nonverbaalisten eleiden kautta olevansa mukana vuorovaikutustilanteessa. Toisaalta taas haasteena pidettiin sitä, miten faktatieto saataisiin näkemyseroissa argumentoitua niin, että toinen osapuoli ymmärtäisi sen ja ei ottaisi sitä häntä kohtaan kohdistettuna hyökkäyksenä. Tämän kuvailtiin olleen joskus turhaa, koska toinen osapuoli ei ollut halukas muuttamaan mielipidettään tai asennettaan edes faktatiedon valossa. Eräs haastateltava kuvaili tilannetta seuraavasti:

H3: (...) siinä tilanteessa (näkemyserosta aiheutunut väittely) kyllä mä perustelin ja puolustin itseäni ja kantaani myös. Painolastia laitoin argumentointiin ja faktoihin ja tämä toinen meni henkilökohtaisiin, niin jouduin puolustamaan vahvasti itseäni. Mutta sitten lopetin sen keskustelun, kun ei se edennyt mihinkään suuntaan. -- Kertoo ihmisestä jotakin, jos ei voi keskustella hyökkäämättä tai antamasta tilaa toisen mielipiteille.

Tulosten mukaan haasteina näkemyseroissa koetaan myös sosiaalinen paine ja konfliktien välttely. Sosiaalinen paine tulee etenkin näkyväksi, jos ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta käytiin vuorovaikutustilanteissa, joissa oli mukana vieraita ihmisiä. Eräs haastateltava kuvaili, ettei tällaisessa tilanteessa kehdannut olla se "ilmastopoliisi", joka kertoisi, miten olisi oikein toimia ja miten ei. Haastateltavien mukaan konflikteja pyrittiin välttämään silloin, kun näkemyserot nousivat vuorovaikutuksessa esiin. Tämä nähtiin haastavana, koska vuorovaikutus oli vuorovaikutuskumppaneiden osalta henkilökohtaisten mielipiteiden esittämistä, eikä nojannut ilmastonmuutokseen liittyvään faktatietoon. Kuitenkin tällaisten tilanteiden hyväksyminen nähtiin järkevämpänä vaihtoehtona kuin mahdollisten konfliktien syntyminen. Tulosten mukaan tilanteita kuvattiin tapahtuvan oikeastaan vain vanhempien sukulaisten seurassa.

Tulokset osoittavat, että samankaltaiset näkemykset ilmastonmuutoksesta syventävät vuorovaikutussuhteita entisestään, koska ne nähdään yhdistävinä tekijöinä elämässä. Kuitenkaan eriävien näkemysten ei haastateltavien kertomuksissa etenkin ystävien kanssa koettu vaikuttavan negatiivisesti jo olemassa olevien vuorovaikutussuhteiden laatuun, mutta uusia vuorovaikutussuhteita muodostaessa samankaltaisia

näkemyksiä ilmastonmuutoksesta pidetään tärkeänä asiana. Eräs haastateltava kuvasi näkemysten vaikutusta seuraavanlaisesti.

H5: Ilmastonmuutoksen torjuminen on kuitenkin vahva ja tärkeä arvo minulle. Kun rupeaa luomaan uusia ihmissuhteita ja täysin vastakkaiset arvot, niin siinä vaiheessa se vaikuttaa kyllä. Ei tietenkään tarvitse täysin sama ajatus olla, mutta jossakin määrin olisi hyvä olla samanlaisia ajatuksia aiheesta.

Tulosten mukaan vuorovaikutussuhteilla ei koeta olevan vaikutusta haastateltavien omiin näkemyksiin ilmastonmuutoksesta, mutta sillä koetaan olevan vaikutusta siihen, miten eroavia näkemyksiä ymmärretään ja hyväksytään. Haastateltavilla on sujuuria alueilla, jossa elinkeinona käytettiin tuotantotapoja, joiden ei välttämättä nähty ajavan ilmastonmuutoksen hillitsemistä. Tämä sai haastateltavat puntaroimaan ilmastonmuutokseen vaikuttamisen ja sukulaisten elinkeinon pysyvyyden välillä. Tämän vuoksi haastateltavat kertoivat ymmärtävänsä, miksi ilmastonmuutoksen osalta joillakin sukulaisilla oli erilainen näkemys kuin heillä, mutta sen ei koettu vaikuttavan haastateltavien omiin asenteisiin ilmastonmuutoksen osalta. Ilmastonmuutoksen torjumisen ja elinkeinon takaamisen puntarointia kuvattiin muun muassa seuraavasti:

H3: Minulla asuu sukua sellaisella alueella, jossa maatalous on elinkeino. Tuo toista näkökulmaa siihen, kun liittyy toisen elinkeinon. Vaikuttaa kun tehdään läheisiin liittyviä päätöksiä valtion tasolla, niin puntaroi kumpi tärkeämpi ja herättää ristiriitaisia tunteita ja pitäisi tehdä toimia ilmastonmuutoksen hidastamiseksi, mutta samalla sukulaisia asuu missä elinkeino perustuu sellaisille asioille, joita yritetään kieltää. Se herättää ristiriitaisia tunteita. Sukulaisia on (puolue) vastaan elinkeinon takia, niin herättää minussa ristiriitaisia tunteita. Ymmärrän toimien tarpeellisuuden ja ymmärrän sukulaisia, jotka ovat ahdingossa.

H4: Puntarointi liittyy siihen, että kotiseudulla ja suvussa elinkeinona maataloutta ja ajatus siellä ilmastonmuutokseen aika erilainen. Kun on kotoisin sieltä ja se maatalous on tärkeä elinkeino siellä. Niissä ympäristöissä saa myös miettimään uudelta kantilta sen vaikutuksia ja onko niin mustavalkoista tämä koko homma. Ymmärrän heitä kyllä, mutta ajan aika erilaisia ajatuksia tästä asiasta kuitenkin.

Tulosten mukaan siis erilaisilla näkemyksillä ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ei koeta olevan negatiivista vaikutusta vuorovaikutussuhteisiin, mutta samankaltaisten ajatusten koetaan vaikuttavan positiivisesti uusien vuorovaikutussuhteiden muodostumiseen ja syventävään entisestään vanhoja. Erilaiset näkemykset ilmastonmuutosvuorovaikutuksessa herättivät haastateltavissa ristiriitaisia ajatuksia ja saivat pohtimaan omien näkemysten pätevyyttä, mutta loppujen lopuksi sillä ei koettu olevan suurta vaikutusta haastateltavien omiin ajatuksiin ilmastonmuutoksesta.

6 POHDINTA

Tämän tutkielman tavoitteena oli ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tässä luvussa esittelen toisen tutkimuskysymyksen tulokset teoreettisen näkökulman ja ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysin tuloksista luodun tulkinnan perusteella. Toinen tutkimuskysymys pyrkii vastaamaan kysymykseen: millä tavoin ainejärjestöjen ympäristövastaavien henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti näyttäytyy osana ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta erilaisissa vuorovaikutussuhteissa?

Toisen tutkimuskysymyksen tuloksia tarkastellessa on selvää, että haastateltaville ilmastonmuutos on tärkeä asia ja osa jokapäiväistä elämää muutoinkin kuin ainejärjestön ympäristövastaavan roolin kautta. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että vuorovaikutussuhteilla on merkittävä rooli haastateltavien elämässä. Merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita ovat muun muassa perhe ja ystävät. Näihin viiteryhmiin kuuluminen ja niissä jäsenenä oleminen nähdään asiana, joka tuottaa henkistä hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta. Ilmastonmuutokseen liittyvän vuorovaikutuksen luonne on erilaista eri vuorovaikutussuhteissa ja näkemyseroja voidaan havaita myös hyvin läheisissä vuorovaikutussuhteissa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vuorovaikutus ilmastonmuutoksen kontekstissa on asia, jota tarkastellaan pitkälti erillään vuorovaikutussuhteista ja keskiössä on se, mitä yksilöt itse ajattelevat asiasta. Tutkimuksen merkittävimpana havaintona voidaankin pitää sitä, että ilmastonmuutosta tarkastellaan vuorovaikutuksessa enemmän osana minuutta eli henkilökohtaista identiteettiä kuin sosiaalista identiteettiä, koska ilmastonmuutoksella on tärkeä merkitys haastateltavien omassa elämässä.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että haastateltavien esittämä ilmastonmuutoksen määritelmä sisältää paljon samankaltaisuuksia taustakirjallisuuden kanssa. Haastateltavien määritelmä sisältää ymmärryksen ilmastonmuutoksen globaalista tasosta, elinolosuhteiden muuttumisesta ja ympäristökonflikteista niin kuin Peterson & Feldpausch-Parkerin (2013, 513) määritelmäkin. Haastateltavat korostivat myös sitä, ettei ilmastonmuutos näy kaikkialla maailmassa samalla tavalla ja tämä vaikuttaa

ihmisten ymmärrykseen sen todellisuudesta. Moser (2010, 33) on korostanut myös omassa tutkimuksessaan tämän asian olevan yksi ilmastonmuutoksesta viestimisen keskeisimmistä haasteista. Tulosten valossa näyttääkin siltä, että haastateltavilla on laaja ymmärrys ilmastonmuutoksesta ilmiönä niin käytännön kuin tieteellisen ajattelun tasolla. Haastateltavilla on myös kokemusta ilmastonmuutoksen vaikutusten näkemisestä ulkomailta, jonka Burrus & Carneyn (2015, 163) mukaan nähdään lisäävään uskomusten muodostumista asenteiksi ja käsityksiksi esimerkiksi ilmastonmuutosta kohtaan.

Tutkielmassa taustaoletuksena oli se, että haastateltavilla on vähintään ympäristövastaavan pestin kautta kiinnostusta ilmastonmuutoksen asioihin. Tulokset osoittavat, että kiinnostusta ilmastonmuutokseen on myös laajasti henkilökohtaisessa elämässä, joten ilmastonmuutosta ja ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ei tarkastella vain ympäristövastaavan pestin kautta. On mielenkiintoista huomata, miten paljon ilmastonmuutoksen asiat ohjaavat haastateltavien elämää niin ostopäätöksissä kuin kulutustottumuksissa ja näitä asioita kuvataan jo niin juurtuneiksi omaan käyttäytymiseen, ettei niihin kiinnitetä huomiota. Tähän näyttää vaikuttaneen se, että nämä asiat ovat olleet mukana haastateltavien elämässä jo niin pitkään, että niistä on tullut osa minuutta ja eivät siksi korostu erillisinä tekoina jokapäiväisessä toiminnassa. Kirjallisuudessa minuutta ja identiteetin käsitettä käytetään yleensä synonyymeinä toisilleen. Minuudella tarkoitetaan yksilön reflektiivistä itsetietoisuutta eli sitä kuka minä olen. Minuus kehittyi ja muotoutuu vuorovaikutuksessa koko elämän ajan. (Saastamoinen 2006, 170.) Tulokset osoittavat siis, että lähtökohtaisesti haastateltavien kognitiiviset prosessit sisältävät paljon ilmastonmuutokseen liittyvää ajattelua ja pohdintaa, joka tulee esiin ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ja rakentaa haastateltavien omaa identiteettiä.

Identiteetin tutkimus perustuu sille ajatukselle, että yksilöille on ominaista kuulua tiettyihin ryhmiin ja yksilöt käsittävät ja ymmärtävät maailmaa suurimman osan ajasta sosiaalisen identiteetin näkökulmasta (Reid & Robinson 2015, 2; Deschamps & Devos 1998, 2). Tämän tutkimuksen valossa viiteryhmiin kuuluminen nähdään tärkeänä asiana. Viiteryhmiä koetaan saatavan sosiaalista tukea ja henkistä hyvinvointia. Odotettuna tuloksena voidaan pitää sitä, että itse muodostettujen viiteryhmiin

luonnehditaan kuvaavan parhaiten sitä, millaisia haastateltavat itse ovat. Deschamps ja Devos (1998, 3) ovatkin todenneet, että mitä vahvemmin yksilö kokee kuuluvuuden tunnetta ryhmiin, sitä merkittävämmiin hän erottaa itsensä muista ryhmistä.

Kirjallisuudessa kuuluvuutta kuvataan samankaltaisten asenteiden ja mielipiteiden rakentumisena vuorovaikutusprosesseissa (Reynolds 2015, 313). Mielenkiintoisena voidaan kuitenkin pitää sitä, että tässä tutkimuksessa kuuluvuuden tunteeseen ei koettu vaikuttavan se, oliko itse muodostettuihin ryhmiin kuuluvat ihmiset samankaltaisia heidän kanssaan tai jakoivat samanlaisia ajatuksia ilmastonmuutoksesta. Haastateltavien vastauksissa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ei siis ollut havaittavissa sosiaalista identiteettiä. Aiheellista onkin pohtia, onko haastateltavien näkemys ilmastonmuutoksesta niin vahva, ettei ryhmiin kuuluvien henkilöiden mielipiteillä asiasta ole väliä tai pidetäänkö ilmastonmuutosta asiana, joka ei kuitenkaan ole ryhmiin kuulumisen kannalta tärkeä. Ristiriidassa tämän kanssa on kuitenkin aikaisemman havainnot siitä, että ilmastonmuutoksesta välittämiseen vaikuttaa voimakkaasti se, mitä ryhmien jäsenet ovat asiasta mieltä (Pearson, Schuldt & Romero-Canyas 2016, 633, 639).

Tulosten perusteella voidaan ajatella, että ainakin laaja tietotaito ilmastonmuutoksesta on syynä sille, miksi näkemuserot eivät vaikuta ryhmiin kuulumisen tai kokemuksiin ryhmien jäsenenä. Tämä näkyy esimerkiksi haastateltavien tavassa kertoa, että he ovat valmiita käymään ilmastonmuutokseen liittyvistä faktoista keskustelua ja jopa avoimia näkemyksensä muutokselle asiasta, jos vastaväitteet vakuuttavat heidät. Tulokset osoittavat tämän kuitenkin olevan epätodennäköistä, koska käsitys ja asenne ilmastonmuutosta kohtaan on niin vahva. Tätä havaintoa tukee myös aikaisemmat tutkimukset (Crano & Gardikiotis 2015, 169–170; Griffin 2009, 182–193) siitä, että asenteita on vaikeampaa muuttaa silloin, kun yksilöillä on tietystä asiasta vahva näkemys ja sillä on keskeinen rooli elämässä. Jos asenne tiettyä asiaa kohtaan nähdään merkittävänä, on yksilöt myös taipuvaisempia puolustamaan omaa kantaansa aktiivisemmin.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutuksen luonne ja keskustelunaiheet vaihtelevat paljon sen mukaan, mikä funktio tietyllä vuorovaikutussuhteella nähdään olevan. Vuorovaikutussuhteissa on myös

eroa siinä, millainen rooli identiteetillä on. Hallituskontekstissa odotukset ilmastonmuutosvuorovaikutuksen luonteelle ovat korkeammat kuin muissa ryhmissä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että haastateltavat odottavat ryhmäläisiltä kattavaa tietotaitoa ilmastonmuutoksen asioista. Ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta kuvataan sanoilla "me hallituslaiset", joten vuorovaikutuksessa erotetaan hallitus omana sisäryhmänään muista ulkoryhmistä. Sisäryhmällä tarkoitetaan sitä ryhmää, johon yksilö kokee itse kuuluvansa (Haslam 2004, 18).

Hallitusryhmää voidaan verrata työelämän vuorovaikutussuhteeksi. Työelämän vuorovaikutussuhteiden ylläpidossa korostuu yleensä suhdekeskeisen vuorovaikutuksen sijaan tehtäväkeskeinen vuorovaikutus (Sias 2005, 377). Hallituksessa vuorovaikutusta käydään yleensä kokouksissa, joissa keskustelua ohjaa esityslista. Ympäristövastaavan pestin myötä myös ilmastonmuutos on yksi vuorovaikutuksen keskeisistä aiheista esimerkiksi tapahtumien kestävyuden näkökulmasta. Huomioitavaa onkin se, että koetaanko ilmastonmuutos osana sosiaalista identiteettiä, koska sillä nähdään olevan tehtäväkeskeisyyteen liittyvä rooli hallituksessa ja tehtäväkeskeisyys liitetään yleisesti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. Tuloksissa tulee kuitenkin myös ilmi se, että ympäristövastaavat ovat valmiita puolustamaan näkemyksiään ilmastonmuutoksesta, jos he näkevät hallitustoiminnassa sille tarvetta. Tarpeellisia tilanteita voi olla esimerkiksi näkemuserot ilmastonmuutoksen vastaisten toimien toteuttamisesta. Voidaan siis todeta, että ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta hallitustoiminnassa ohjaa ympäristövastaavien sosiaalinen identiteetti, mutta esimerkiksi ristiriitatilanteissa henkilökohtaisen identiteetin rooli nähdään merkittävämpänä, koska ilmastoasiat ovat haastateltaville puolustamisen arvoisia asioita.

Työelämän vuorovaikutussuhteiden lisäksi haastateltavat kuvailivat ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta käytävän merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa. Merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita ovat esimerkiksi ryhmät, joihin kuuluvat ystävät ja perhe. Tulosten perusteella ystävästä koostuvia vuorovaikutussuhteita kuvataan tärkeiksi, koska niiden muodostumiseen ovat vaikuttaneet osapuolet itse. Vuorovaikutussuhteessa tyypillistä on se, että osapuolet kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta toisiinsa (Sias 2009, 2). Tulokset osoittavat, että eniten

yhteenkuuluvuutta tunnetaan ystävien kanssa, mutta yhteenkuuluvuuteen ei kuitenkaan nähdä vaikuttavan näkemykset ilmastonmuutoksesta.

Ystävien parissa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa näkemyksiä kuvataan olevan monenlaisia, mutta vuorovaikutuksessa ymmärretään ja hyväksytään eriävät mielipiteet, koska ystävät nähdään niin merkityksellisiksi haastateltaville. Mielenkiintoista onkin se, että haastateltavien näkemykset ilmastonmuutoksesta ovat hyvin vahvoja, mutta ystävien kanssa niillä ei nähdä olevan merkitystä ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Ystävien kanssa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa korostuu siis henkilökohtainen identiteetti, koska ystävät eivät välttämättä ajattele asiasta samalla tavalla. Tämän vuoksi voidaankin pohdita sitä, että tarkastelevatko haastateltavat ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ystävien kanssa mieluummin henkilökohtaisen identiteetin kuin sosiaalisen identiteetin roolista, koska sen myötä on helpompi hyväksyä eriävät näkemykset ja säilyttää muutoin positiivinen ryhmäkäsitys. Tällä tarkoitan sitä, että eriävät näkemykset ilmastonmuutoksesta eivät ole ryhmien olemassaolon kannalta järkevää nostaa esiin.

Tulokset osoittavat, että ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta on oleellista tarkastella henkilökohtaisen identiteetin näkökulmasta, jotta ystäviä merkityksellisinä vuorovaikutussuhteina voidaan jatkossakin pitää suosimisen arvoisina. Tätä havaintoa tukee sosiaalisen identiteetin teorian kuvaus siitä, että positiivisen itsetunnon saavuttamiseksi sisäryhmän etua ajetaan ja ryhmän merkitystä korostetaan, jos konteksti tai käsiteltävä aihe nähdään ryhmän statusta nostattavana (Haslam 2004, 21). Voidaankin todeta, ettei ilmastonmuutosta tarkastella ystävien kanssa yhteisenä asiana, koska eriävät näkemykset eivät aja sisäryhmän etua.

Kuitenkin haastateltavat kuvailivat, että uusia vuorovaikutussuhteita luodessa yksilöiden samankaltaisilla näkemyksillä ilmastonmuutoksesta on merkittävä rooli suhteen muodostumisen ja syventymisen näkökulmasta. Samoin myös jo olemassa olevissa vuorovaikutussuhteissa samankaltaiset näkemykset ilmastonmuutoksesta vaikuttavat positiivisesti suhteiden syventymiseen, mutta kuitenkin vanhoissa vuorovaikutussuhteissa eriävillä näkemyksillä ei nähdä olevan negatiivista vaikutusta. Tutkimustulosten perusteella tämä saattaisi johtua siitä, että haastateltavien

näkemykset ilmastonmuutoksesta ovat syventyneet ja muotoutuneet vasta sen jälkeen, kun vanhat vuorovaikutussuhteet ovat jo olleet olemassa. Näkemykset eivät siis välttämättä ole samanlaisia kuin suhteen alkuaikoina. Olemassa olevissa vuorovaikutussuhteissa ryhmien merkitys on saattanut korostua muiden tekijöiden kuin ilmastonmuutoksen kautta, kun taas uusia vuorovaikutussuhteita luodessa syvälliset käsitykset ilmastonmuutoksesta voivat vaikuttaa esimerkiksi samaistuttavuuden kokemukseen ja tätä kautta suhteen muodostumiseen. Vaikuttaakin siltä, että ihannetilanteessa ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ystävien kanssa ilmastonmuutosta haluttaisiin kuvata ”meidän” näkemyksenä asiasta, mutta todellisuudessa henkilökohtaisen identiteetin rooli ilmastonmuutoksen osalta on tärkeämpi.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus on pääosin pinnallista ja mielipiteiden esittämiseen perustuvaa perheen ja sukulaisten kanssa. Ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta kuvataan jännitteiseksi, koska näkemyseroja on havaittavissa paljon ilmastonmuutokseen liittyen. Jännitteillä tarkoitetaan erilaisten diskurssien kamppailua merkitysneuvotteluissa (Baxter & Nordwood 2015, 279, 281–283). Tässä tutkielmassa jännitteiden kuvataan liittyvän suurimmalta osalta avoimuuden ja sulkeutuneisuuden jännitteeseen. Avoimuuden ja sulkeutuneisuuden jännitteellä tarkoitetaan itsestä kertomisen ja vuorovaikutuksen säätelämisen jänniteparia (Baxter & Nordwood 2015, 279, 281–283). Tässä tutkielmassa tämä jännite näkyy haastateltavien halukkuutena jakaa perheelle ja sukulaisille näkemyksiään ilmastonmuutoksesta ja tavassa säädellä heidän kanssaan käytävää vuorovaikutusta. Tulokset osoittavat, että ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus perheen ja sukulaisten kanssa ei ole luonteeltaan sellaista, jossa on järkevää tuoda esiin omia näkemyksiään ilmastoasioista, koska näkemysten jakamisella ei nähdä olevan positiivisia vaikutuksia keskustelun ja suhteen ylläpidon kannalta. Vuorovaikutuksessa ei siis uskota siihen, että haastateltavien näkemykset muuttaisivat tai saisivat perhettä ja sukulaisia ajattelemaan ilmastonmuutoksesta eri tavalla.

Vuorovaikutuksen luonnetta kuvataan myös sellaiseksi, jossa ei haluta altistaa itseään ilmastotekojen vuoksi vuorovaikutuksen keskiöön, koska perhe ja sukulaiset eivät välttämättä ymmärrä heidän tekojensa positiivisia vaikutuksia. Tähän vaikuttavana tekijänä pidetään muun muassa perheen ja sukulaisten vähäistä tietotaitoa

asiasta. Mielenkiintoista tuloksissa on se, että haastateltavien näkemys ilmastonmuutoksesta on hyvin laaja ja sen merkitys elämässä suuri, mutta perheen ja sukulaisten kanssa näkemyksiä ja mielipiteitä mielummin lievennetään konfliktien välttämiseksi.

Vaikuttaisi siis siltä, että ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa perheen ja sukulaisten kanssa ilmastonmuutosta tarkastellaan henkilökohtaisen identiteetin roolista, mutta ilmastonmuutosta osana minuutta lievennetään vuorovaikutussuhteiden säilymisen vuoksi. Identiteetin rooli perheen ja sukulaisten kontekstissa on siis vaihteleva ja osittain kompleksinen. Sosiaalisen identiteetin teoriassa korostetaan sitä, että yksilöiden tulee tunnistaa ryhmät, joihin he kuuluvat, mutta myös sisäistää ryhmän jäsenyys osana itsekäsitystään (Haslam 2004, 21). Voidaankin todeta, että perhettä ja sukulaisia ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa ei aikaisempien tutkimuksien valossa nähdä sisäryhminä, koska haastateltavat eivät määrittele itsekäsitystään näiden ryhmien jäsenyyden perusteella.

Tulokset osoittavat, että sukulaisuuskonteksti ilmastonmuutosvuorovaikutuksessa on myös ratkaiseva. Erilaisia näkemyksiä voi olla helpompi ymmärtää perhe- ja sukulaisuussuhteissa, koska heitä yhdistää pitkäkestoinen sitoutuminen toisiinsa perhesuhteen vuoksi, mutta se ei automaattisesti tarkoita sitä, että vuorovaikutussuhteet olisivat läheisiä (Wood 2000, 9). Joitakin vuorovaikutussuhteita etenkin perhesuhteissa saatetaan ylläpitää, vaikka ne eivät olisi miellyttäviä. Ylläpidossa tavallista on se, että suhteissa osapuolia etäännytetään tarpeeksi itsestään, jotta vuorovaikutussuhde säilyy. Aikaisempien tutkimusten perusteella etäännyttämisen strategiana voidaan käyttää esimerkiksi positiivisia keinoja ylläpitääkseen tyydyttävää suhteen tilaa. (Dindia 2014, 3–4, 23.) Tällaisena keinona voidaan pitää esimerkiksi henkilökohtaisten näkemysten vähäistä jakamista aiheesta, josta tiedetään olevan näkemyseroja. Tämän tutkielman tuloksista voidaan päätellä, että ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa haastateltavat hyödyntävät tätä strategiaa ylläpitääkseen vuorovaikutussuhteen sillä tasolla, minkä he kokevat suhteen kannalta oleelliseksi. Kuitenkin aihe vaatisi lisätutkimusta, jotta voitaisiin tarkastella laajemmin ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta sukulais- ja perhesuhteissa esimerkiksi vuorovaikutussuhteen jatkuvuuden eli olemassaolon säilymisen näkökulmasta.

7 ARVIOINTI

Tässä luvussa tarkastelen tutkimuksen arviointia. Laadullisessa tutkimuksessa arvioinnilla tarkoitetaan koko tutkimusprosessin arviointia eli tutkijan tekemien valintojen luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 1998, 211). Laadullisessa tutkimuksessa tutkija toimii itse keskeisenä tutkimusvälineenä (Eskola & Suoranta 1998, 211), joten on oleellista tarkastella tutkijan tekemien valintojen ja päätelmien uskottavuutta ja perusteltavuutta. Tämän tutkielman arviointi perustuu Tracyn (2013) kokoamaan kahdeksaan laadullisen tutkimuksen arviointikriteeriin. Nämä kahdeksan arviointikriteeriä ovat 1) aiheen merkittävyys (worthy topic), 2) perusteellisuus (rich rigor), 3) vilpittömyys (sincerity), 4) uskottavuus (credibility), 5) merkityksellisyys (resonance), 6) merkittävä kontribuutio (significant contribution), 7) eettisyys (ethical) ja 8) johdonmukaisuus (meaningful coherence). Tämän tutkielman arvioinnissa hyödynnän ja sovellan aiheen merkittävyyden, perusteellisuuden, vilpittömyyden, uskottavuuden ja eettisyyden kriteerejä, koska ne soveltuvat ja palvelevat parhaiten tämän tutkielman tavoitetta.

Aiheen merkittävyys. Tracyn (2013, 231) mukaan aiheen merkittävyys liittyy ajankoh-taisuuteen, merkityksellisyyteen sekä se herättää lukijassa mielenkiintoa ja tunteita. Relevantit tutkimusaiheet tuovat yleensä esiin jotakin uutta ja ovat merkityksellisiä niin tutkimustieteen kuin yhteiskunnallisuuden näkökulmasta. Tämän tutkimuksen aihe on merkityksellinen, koska se tarjoaa uutta näkökulmaa identiteetin ja sosiaalisen identiteetin tarkasteluun ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin tutkimuksella on pitkät juuret, mutta ilmas-tonmuutoksen kontekstia ei yksilön näkemyksen kautta vuorovaikutussuhteissa ole juurikaan tutkittu. Tutkimusta on tehty poliittisten puolueiden ja kansakuntien näkökulmasta, mutta yksilöä vuorovaikutussuhteissa ja ryhmissä ei ole tämänhetkisen tie-don valossa tarkasteltu.

Ilmastonmuutos on myös ajankohtainen ja keskeinen aihe yhteiskunnallisesta näkökulmasta, joten siihen liittyvällä tiedolla eri tieteenaloilta on tarvetta. Toteutin tämän työn mukana Climate Communications Studio Oy:n (CCS) projektia, jonka ta-voitteena on tarjota valtakunnallisesti tietoa kunnille, kaupungeille ja järjestöille

tehokkaasta ja tarkoituksenmukaisesta ilmastonmuutosviestinnästä. Tämä tutkielma antaa kyseiselle projektille eväitä ymmärtää, millä tavalla ilmastonmuutosta tarkastellaan vuorovaikutuksessa osana identiteettiä, kun ilmastonmuutoksella on jo vahva merkitys yksilöiden minuudessa ja elämässä.

Perusteellisuus. Perusteellisuudella Tracy (2013, 231–232) viittaa huolellisuuteen ja asianmukaisuuteen aineiston keräämisessä, käsittelyssä ja analysoimisessa. Tällä tarkoitetaan sitä, että aineistoa ja sen käsittelyä kuvataan muun muassa riittävällä tarkkuudella ja tutkija pystyy sen raportoinnissa osoittamaan. Tutkielmassa keräämäni aineisto oli rikasta ja kuvailevaa ja sen kylläntyminen saavutettiin, kun se ei tuottanut aiheesta enää lisätietoa. Ennen aineistonkeruuta arvioin, että 4–6 haastattelua riittää saavuttamaan monipuolista sisältöä tutkimusaiheen kannalta. Viidennen haastattelun jälkeen koin, että haastattelut eivät tuota ilmiöstä enää uusia näkökulmia aiempiin haastatteluihin verrattuna, joten en toteuttanut enää uusia haastatteluja tämän jälkeen. Ennen haastatteluja perehdyin hyvin siihen, millä menetelmällä haastattelut kannattaisi toteuttaa tämänkaltaisessa tutkimuksessa ja miten haastatteluihin olisi järkevää valmistautua. Lopulta päädyin teemahaastatteluun, joka palveli hyvin tämän tutkimuksen tavoitetta.

Haastateltavat olivat motivoituneita osallistumaan tutkimukseen ja he kokivat ilmastonmuutoksen itselleen merkitykselliseksi ja tärkeäksi asiaksi niin ainejärjestö-pestin kuin henkilökohtaisen elämän näkökulmasta. Kuvasin haastateltavat tarpeelliseksi nähdyllä tarkkuudella raportoinnissa, kuitenkin huomioiden anonymiteetin säilymisen. Pyrin toteuttamaan ja raportoimaan analyysin ja sen eri vaiheet riittävällä tarkkuudella. Analyysin toteuttaminen perustui menetelmäkirjallisuuteen, johon tutustuin huolellisesti. Olen avannut aineistonkeruuta ja analyysia suhteellisen tarkasti tutkimuksen toteutus -luvussa.

Vilpittömyys. Vilpittömyydellä Tracy (2013, 233–234) viittaa tutkijan rehellisyyteen ja tutkimusprosessin ja valintojen läpinäkyvyyteen. Tutkijan on pystyttävä asettamaan itsensä ”haavoittuvaiseen” asemaan, jotta hän pystyy itsereflektoimaan ja tunnistamaan omien arvojen, ennakkoasenteiden ja taipumusten vaikutuksen prosessissa.

Avoimuus ja rehellisyys tutkimuksen toteuttamisessa tekee tutkijasta lähestyttäväm-
män muun muassa tutkimukseen osallistujille ja sen lukijoille.

Tutkimusaiheen valintaa ohjasi luonnostaan oma kiinnostukseni ilmastoasioihin,
mutta myös mukana olevan yhteistyöprojektin toiveet ja tavoitteet. Projektin kautta
tulen saamaan rahallisen korvauksen tutkimuksen tekemisestä. Sain kuitenkin pro-
jektin kautta hyvin vapaat kädet toteuttaa tutkimuksen, joten aiheen valintaa ohjasi
ainoastaan ilmastonmuutosviestinnän konteksti. Kerroin myös haastateltaville ole-
vani mukana ilmastonmuutosprojektissa, jos tämä olisi mahdollisesti vaikuttanut
haastateltavien haluun osallistua tutkimukseen. Anonymiteetti oli kuitenkin koko
ajan tärkeä asia ja toimeksiannon tilaajalla ei ollut tähän vaikutusta.

Näkemyksiä ilmastonmuutoksesta voidaan pitää henkilökohtaisina asioina,
koska sen suhteen on paljon puolesta ja vastaan puhujia. Ilmastonmuutoskeskustelu
on myös usein poliittisesti latautunutta ja poliittisia mielipiteitä voi olla hyvin monen-
laisia. En halunnut haastateltavien kokevan, että minä tutkijana tiedän, mikä on oikein
ja mikä väärin ilmastonmuutoksessa, koska teen aiheesta tutkimusta. Haastattelussa
korostin siis, ettei asioihin ole oikeita eikä väriä vastauksia ja koin tarpeelliseksi se-
littää haastateltaville, etten ole ilmastonmuutoksen asiantuntija. Tämän lisäksi pyrin
olemaan kommentoimatta haastateltavien vastauksia haastattelun aikana, jotta minun
sanomiseni ja ennakko-oletukset eivät ohjailisi keskustelun luonnetta.

Vilpittömyys näkyi tutkimuksessa myös läpinäkyvyytenä koko tutkimuksen te-
koprosessin ajan. Läpinäkyvyys tuli esiin muun muassa raportoinnissa. Esimerkiksi
tutkimuksen tulosluvussa olen pyrkinyt aineistoesimerkein vahvistamaan sitä, millai-
sia tulkintoja tein aineistosta. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset tarkentui-
vat myös tutkimusprosessin aikana, joka on luonteenomaista laadulliselle tutkimuk-
selle. Olen myös kirjoittanut tutkimuksen minämuodossa, jonka tarkoituksena on
muistuttaa lukijaa tutkijan läsnäolosta ja tuoda tekstiä lähemmäksi lukijoita (Tracy
2013, 234).

Uskottavuus. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja totuuden-
mukaisuutta. Jos raportti on rakennettu uskottavasti, lukijat pystyvät luottamaan tut-
kimuksen löydöksiin ja tuloksiin. Riittävän laaja kuvaus tutkimuksen toteuttamisesta

ja tulosten muodostumisesta lisäävät uskottavuutta. (Tracy 2013, 235–236.) Olen tustunut monipuolisesti aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta ja tarkastellut esimerkiksi erilaisia teorioita identiteetistä, joiden avulla olen rakentanut työni taustaluvut. Olen myös valinnut tutkimuksen aiheen, kontekstin ja tavoitteen taustakirjallisuuden perusteella. Tulosluvussa olen pyrkinyt käyttämään monipuolisesti aineistoesimerkkejä lisätäkseni tulosten uskottavuutta ja vahvistaakseni analyysin perusteella syntyneitä päätelmiä.

Jyväskylän yliopistossa ainejärjestöjen hallitukset vaihtuvat aina vuoden vaihteessa, joten hallitustoiminnan alkamisesta haastattelutilanteessa oli kulunut vasta vajaa kaksi kuukautta. Ympäristövastaajat kuvasivat siis kokemuksiin hallitustoiminnasta vasta hyvin lyhyeltä ajalta ja ympäristövastaavan rooli ei ollut ehtinyt vielä kunnolla käynnistyä. Hallitustoimintaan vaikutti myös tutkimuksen tekoaikaan meneillään oleva koronaepidemia. Erinäiset tapahtumat olivat peruttuja ja tämä näkyi vahvasti pestin toteuttamisessa. Kyseisen ajankohdan vuoksi tutkimuksen tuloksissa hallituksen rooli näkyi kapeammin kuin olin olettanut, mutta taas toisaalta tulokset sisältsivät rikasta ja kuvailevaa aineistoa yliopisto-opiskelijoiden henkilökohtaisen elämän vuorovaikutussuhteista ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta. Teema-haastattelu aineistonkeruumenetelmänä toimi siis tässä tutkielmassa perustellusti, koska sen strukturoimattomuus (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48) antoi mahdollisuuden haastattelutilanteessa lisäkysymyksille ja haasteltavien vapaalle kuvaukselle ilmiöstä erilaisissa konteksteissa.

Eettisyys. Eettisyys voidaan nähdä koko työn punaisena lankana, koska sen tehtävänä on kulkea mukana koko tutkimusprosessin ajan. Eettisyyttä on syytä tarkastella kolmen eri aiheen kautta, jotka ovat 1) menettelytavat ja niiden säännöt 2), eettisyyden tilannesidonaisuus ja 3) tutkimukseen osallistujien kanssa työskentelyn etiikka. Menettelytavat ja niiden säännöt eettisinä valintoina tarkoittavat sitä, että tutkija välttää aiheuttamasta harmia ja vahinkoa tutkittaville, kunnioittaa tutkittavien itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä sekä ei toimi epärehellisesti tai väärennä tutkimukseen liittyviä osia. Eettisyyden tilannesidonaisuudella tarkoitetaan juuri kyseisen tutkimusaiheen kannalta oleellisia ja tärkeitä eettisiä kysymyksiä. Tutkimukseen

osallistujien kanssa työskentelyn etiikalla tarkoitetaan puolestaan sitä, miten tutkija tiedostaa oman roolinsa ja sen vaikutuksen tutkittavien kanssa muodostetussa vuorovaikutussuhteessa. (Tracy 2013, 242–245.)

Haastatteluihin osallistuneet henkilöt eivät olleet minulle ennestään tuttuja ja lähestyin heitä kaikkia sattumanvaraisesti selvittämällä Jyväskylän yliopiston ainejärjestöjen ympäristövastaavia eri tiedekunnista. Tein haastateltaville alusta asti selväksi sen, että haastatteluun osallistuminen on anonyymiä eikä haastateltavia tulisi missään vaiheessa kuvaamaan ainejärjestöjen nimien tai pääaineiden perusteella. Pyrin luomaan haastattelutilanteista rennon, jotta haastateltavat pystyivät kuvaamaan näkemyksiä mahdollisimman vapaasti. Rentouteen pyrin muun muassa kuulumisten vaihdolla ja jakamalla tieto itsestäni tutkijana.

Haastatteluiden jälkeen analyysivaiheessa nimesin haastateltavat sattumanvaraisesti koodeilla ”H1”–”H5” ja poistin aineistoesimerkeistä murteellisuudet ja liian yksityiskohtaiset kuvaukset. Toimitin haastateltaville myös etukäteen tietosuojalomakkeet, joilla tutkimukseen osallistuminen hyväksyttiin. Korostin kuitenkin heille sitä, että tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja siitä saisi jättäytyä pois missä vaiheessa tahansa. Säilytin anonymisoidun aineiston ulkoisella kovalevyllä, johon ulkopuolisilla ei ollut pääsyä. Aineisto tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua.

Tämän tutkielman valmistuttua toimitan Climate Communications Studio Oy:n (CCS) edustajalle tiivistelmän tutkielmani tuloksista ja mahdollisesti esittelen tutkielman tulokset tapaamisen yhteydessä. Toimeksiantajan pyynnöstä pyrin tiivistelmässä korostamaan, miten tutkimuksen tulokset palvelevat CCS projektin tavoitetta mahdollisimman käytännönläheisesti. Pyrin esittelemään ja avaamaan tulokset niin, ettei niihin liittyen jää epäselvyyksiä. Epäselvyyksien välttämiseksi pyrin käyttämään selkeää ja tarkoituksenmukaista kieltä.

8 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkielman tavoitteena oli ymmärtää millainen merkitys ilmastonmuutokseen liittyvällä vuorovaikutuksella on ainejärjestöjen ympäristövastaavien käsityksiin henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä. Tavoitteeseen pyrin tarkastelemalla ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä ympäristövastaavien näkemyksiä heidän käymästään ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta ja toisessa tutkimuskysymyksessä tulkitsin heidän henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Tutkielman keskeisimpänä tuloksena voidaan pitää sitä, että yksilöillä, joilla on vahva ilmastotietoisuus, tarkastelevat vuorovaikutuksessa ilmastonmuutosta osana henkilökohtaista identiteettiä. Tähän syynä voidaan erityisesti pitää sitä, että henkilökohtaisen identiteetin kautta tarkastelu koetaan yksinkertaisempänä, koska näkemuseroja ilmastonmuutoksen osalta läheisissä vuorovaikutussuhteissa on paljon. Henkilökohtaisen identiteetin rooli ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa näkemuseroista huolimatta mahdollistaa viiteryhmiin kuulumisen ja niiden merkityksen pysymisen samanlaisena, koska ilmastonmuutosta ei tarkastella viiteryhmiä näkökulmasta. Koska näkemystä ilmastonmuutoksesta pidetään hyvin vahvana osana yksilöiden minuutta ja näkemykset perustuvat tutkittuun tietoon, ei ryhmällä nähdä olevan suurta vaikutusta yksilöiden käsityksiin ja asenteisiin ilmastonmuutoksesta.

Tämän tutkielman tulokset lisäävät ymmärrystä siitä, miten ilmastotietoisuus näkyy osana yksilöiden ajattelua ja käyttäytymistä laajasti eri elämän osa-alueissa. Ilmastonmuutoksen asioiden koetaan adaptoituvan osaksi elämää, jolloin niitä ei erikseen ajatella ilmastonmuutoksen vastaisina tekoina, vaan osana arkea. Tutkimuksen havainnot voivat auttaa ilmastonmuutosviestinnässä ymmärtämään sen, että ilmastoasiat voivat olla hyvinkin arkisia asioita, joita toteutetaan omassa elämässä. Pienilläkin teoilla on vaikutusta ja niiden toteuttaminen on suhteellisen helppoa ilman, että välttämättömistä asioista tulisi tinkiä. Ilmastonmuutosviestinnän kannalta on tärkeää ymmärtää, että yksilöt, joiden elämässä ilmastonmuutoksen hillitseminen on läsnä, perustavat ajattelunsa faktatiedon ympärille. Vuorovaikutustilanteissa joissa on läsnä

ilmastotietoisia henkilöitä, voidaan siis pitää tehokkaana tapana viestiä ilmastonmuutoksesta, koska se mahdollistaa tärkeiden argumenttien mukaan tulemisen uskomusten sijaan. Tärkeää on kuitenkin muistaa se, että ilmastotietoisuus ei suoraan tarkoita sitä, että yksilöt ovat avoimia ja halukkaita osallistumaan ilmastonmuutokseen liittyvään vuorovaikutukseen, kuten tämän tutkielman tulokset osoittavat.

Tämän tutkielman tulokset voivat auttaa ymmärtämään ilmastonmuutosviestinnässä sen, että näkemys ilmastonmuutoksen vastaisen työn tärkeydestä on suhteellisen pysyvä. Näkemys rakentuu pitkälti faktatiedon varaan ja ilmastonmuutoksen osalta yksilöiden oma kiinnostus ohjaa etsimään tietoa ja pysymään asiasta ajan tasalla. Kun näkemys ilmastonmuutoksesta on vakaa, on läheisissä vuorovaikutussuhteissa eriävien mielipiteiden vaikea vaikuttaa asenteisiin ilmastonmuutosta kohtaan. Vahva näkemys ilmastonmuutoksesta ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että sitä jaettaisiin muille tai se olisi ulkopuolisille kovinkaan näkyvä osa minuutta. Tästä syystä tutkimuksen sovellettavuuden osalta ilmastonmuutoksessa voi olla vaikeaa tunnistaa, miten ja keille viestiä. Tämä voi kuitenkin auttaa esimerkiksi ilmastonmuutoksen vastaisia järjestöjä ja organisaatioita ymmärtämään sen, että jo olemassa olevat jäsenet tai kiinnostuksensa osoittavat ihmiset eivät ole kovin alttiita muuttavat näkemyksiään ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeydestä toisenlaiseen suuntaan, vaikka propagandaa pyrittäisiin levittämään muiden toimesta.

Tutkielman tulokset auttavat myös ymmärtämään, että ilmastonmuutokseen liittyvät keskustelunaiheet ja vuorovaikutuksen luonne ovat hyvin erilaisia eri vuorovaikutussuhteissa. Koska itse muodostetut viiteryhvät koetaan yksilöille kaikkein tärkeimmiksi, on näissä ryhmissä myös näkemykset ja asenteet ilmastonmuutosta kohtaan tärkeitä, vaikka näkemykset eivät olisi samoja. Tulosten mukaan on tärkeää hyväksyä se, ettei ilmastonmuutokseen liittyen kaikesta ajatella samalla tavalla, koska jokaisella on omat lähtökohtansa asian ymmärrykseen. Kuitenkaan eriäviin mielipiteisiin kaikissa viiteryhmissä ei suhtauduta positiivisessa valossa. Erilaiset ilmapiirit ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa vaikuttavat siihen, kuinka avoimesti henkilökohtaisia mielipiteitä ilmastonmuutoksesta jaetaan, vaikka ilmastonmuutosta pidettäisiin hyvin vahvana osana minuutta. Ryhmissä joissa näkemyseroja on paljon, pelätään sitä, että vuorovaikutussuhteet muuttuvat, jos mielipiteitä

jaettaisiin ilmastonmuutoksesta ihmisille, joilla ei ole tarpeeksi tietoa asiasta tai eivät ole valmiita kuulemaan toisenlaisia mielipiteitä, koska he pitävät sitä hyökkäyksenä heidän ajatuksiaan kohtaan. Jatkotutkimushaasteena olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin ryhmien ja vuorovaikutussuhteiden ylläpitoa ilmastonmuutoksen kontekstissa, koska tämän tutkielman tulokset näyttävät, että ilmastonmuutokseen liittyvien näkemyserojen ja mielipiteiden jakamisen ajatellaan vaikuttavan vuorovaikutussuhteiden jatkuvuuteen eli olemassaolon säilymiseen.

Tämän tutkimuksen tulokset ovat hieman ristiriitaisia aiempien tutkimusten (ks. esim. Pearson, Schuldt & Romero-Canyas 2016) kanssa, joiden mukaan sisäryhmän näkemykset ilmastonmuutoksesta vaikuttaisivat siihen, miten ilmastonmuutokseen suhtaudutaan. Tämän tutkimuksen valossa näyttäisi siltä, että yksilön henkilökohtainen identiteetti ohjaa ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta ryhmäkäsityksen sijaan. Tämä kontroversiaalinen tutkimustulos voi selittyä sillä, että tässä tutkimuksessa aineisto koostuu hyvin tarkasti rajatusta joukosta. Ympäristövastaavilla oletettiin olevan vähintään pestin kautta kiinnostusta ilmastonmuutoksen asioihin, mutta tutkimus osoitti, että ilmastotietoisuus on paljon laajempaa. Vaikka ympäristövastaavat kuvasivat ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta myös muissa konteksteissa kuin ainejärjestötoiminnassa, ei tuloksia voida yleistää kuvaamaan ilmastonmuutoksesta kiinnostuneita ihmisiä tai kaikkia ainejärjestössä ympäristövastaavina toimivia henkilöitä. Tästä syystä jatkotutkimushaasteena olisi tärkeää laajentaa aineistoa eri konteksteihin.

Tutkimusta voisi laajentaa esimerkiksi järjestöjen ja poliittisten puolueiden kontekstiin. Ilmastonmuutos on poliittisesti mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe ja puolueissa näkemykset ilmastonmuutoksesta ovat vaihtelevia. Mielenkiintoista voisi olla vertailla, miten muun muassa eri nuorisopuolueissa kuvataan identiteetin ja sosiaalisen identiteetin roolia ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Työelämän osalta tutkimuksen tarkastelun kohteena voisi olla yritykset, joissa toiminta yleisesti ajatellaan olevan ilmastolle haitallista. Tässä kontekstissa voisi tarkastella yrityksen työntekijöiden henkilökohtaisen identiteetin ja ammatti-identiteetin välistä yhteyttä ilmastonmuutoksen osalta. Aihetta olisi myös mielenkiintoista tarkastella havainnoinnin kautta.

Tässä tutkimuksessa tein tulkintoja henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta identiteetistä ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa haastateltavien näkemysten perusteella, mutta havainnointi tutkimusmenetelmänä mahdollistaisi tulkintojen tekemisen suoraan vuorovaikutustilanteista ja auttaisi ymmärtämään, onko vuorovaikutus oikeasti sellaista kun sen kuvaillaan olevan. Tutkimuksessa voitaisiin tarkastella esimerkiksi erilaisia viiteryhmiä, joissa ilmastonmuutokseen liittyvää vuorovaikutusta käydään tai missä oletetaan olevan kiinnostusta ilmastonmuutoksen asioihin. Tämä voisi tarjota mielenkiintoista näkökulmaa siihen, miten ilmastonmuutoksesta vuorovaikutuksessa puhutaan ja merkityksennetään ja millä tavalla identiteetin eri osa-alueet tulevat näkyväksi tilanteissa.

Tämän tutkielman toimeksiantajan tavoitteiden kautta tutkimusta olisi hyvä suunnata tarkemmin myös kaupunkeihin, kuntiin ja järjestöihin. Samankaltaista tavoitetta identiteetin ja sosiaalisen identiteetin roolista ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa voitaisiin hyödyntää myös määrällisessä tutkimuksessa, jossa aineisto voisi koostua kunnan asukkaista tai järjestöjen jäsenistä. Tällöin tietoa ilmastonmuutoksen ilmiöön liittyvistä tekijöistä saataisiin suoraan heiltä, joille ilmastonmuutosviestintää halutaan kohdentaa. Tämän tutkielman tuloksissa myös iällä nähtiin olevan merkitystä siihen, miten ilmastonmuutoksesta ajatellaan. Jatkotutkimuksena kaupungeissa, kunnissa ja järjestöissä voitaisiin vertailla, miten eri sukupolvien edustajien käsitykset ja kokemukset ilmastonmuutoksesta ja ilmastonmuutokseen liittyvästä vuorovaikutuksesta eroavat keskenään ja mitä siitä voidaan ilmastonmuutosviestinnän kohdentamisen perusteella päätellä.

KIRJALLISUUS

- Anderson, A. & Becker, A. 2018. Not just funny after all: Sarcasm as a catalyst for public engagement with climate change. *Science communication*, 40 (4), 524–540.
- Ashforth, B.E., & Mael, F. 1989. Social identity theory and the organization. *Academy of Management Review*, 14, 20–39.
- Atkinson, L. & Kim, Y. 2015. “I drink it anyway and I know I shouldn't”: Understanding green consumers' positive evaluations of norm-violating non-green products and misleading green advertising. *Environmental Communication*, 9 (1), 37–57.
- Baxter, L.A. & Nordwood, K. M. 2015. Relational dialectics theory. Teoksessa Braithwaite, D. O. & Schrod, P. (toim.). *Engaging theories in interpersonal communication: Multiple perspectives 2*. painos. California: Sage, 279–291.
- Burrus, J. & Carney, L. 2015. Social beliefs and attitudes: Personality and the isms. Teoksessa J. D. Wright (toim.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. 2. painos. Oxford: Elsevier, 162–167.
- Claudy, M. C., Peterson, M & O'Driscoll, A. 2013. Understanding the attitude-behavior gap for renewable energy systems using behavioral reasoning theory. *Journal of macromarketing*, 33 (4), 273–287.
- Crano, W. D. & Gardikiotis, A. 2015. Attitude formation and change. Teoksessa J. D. Wright (toim.) *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. 2. painos. Oxford: Elsevier. 169–174.
- Creswell, J. W. 2009. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 3. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Deschamps, J. C. & Devos, T. 1998. Regarding the relationship between social identity and personal identity. Teoksessa S. Worchel (toim.) *Social identity: International perspectives*. Thousand Oaks: Sage. 1–12.
- Dietz, T., Dan, A. & Shwom, R. 2007. Support for climate change policy: Social psychological and social structural influences. *Rural Sociology*, 72 (2), 185–214.
- Dindia, K. 2014. Definitions and perspectives on relational maintenance communication. Teoksessa D. Canary & M. Dainton (toim.) *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations*. Psychology Press. 1–28.

- Ehret, P. J., Van Boven, L., & Sherman, D. K. 2018. Partisan barriers to bipartisanship: Understanding climate policy polarization. *Social Psychological and Personality Science*, 9 (3), 308–318.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 4. painos. Jyväskylä: Ps-kustannus. 185–2016.
- Filho, W. L. 2019. An overview of the challenges in climate change communication across various audiences. Teoksessa W. L. Filho, B. Lackner & H. Mcghe (toim.) *Addressing the challenges in communicating climate change across various audiences*. Springer. 1–12.
- Goldberg, M. H., Gustafson, A., Ballew, M. T., Rosenthal, S. A., & Leiserowitz, A. 2019. A social identity approach to engaging christians in the issue of climate change. *Science Communication*, 41 (4), 442–463.
- Griffin, E. 2009. *A First Look at Communication Theory*. 7. painos. McGraw-Hill. New York.
- Guyer, J. J. & Fabrigar, L. R. 2015. Attitudes and behavior. Teoksessa J. D. Wright (toim.) *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. 2. painos. Oxford: Elsevier. 183–189.
- Haslam, S. A. 2004. *Psychology in organizations. The social identity approach*. 2. painos. London: Sage.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hogg, M. & Abrams, D. 1999. *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. New york: Routledge.
- Hogg, M., Terry, D. J. & White, K. M. 1995. A tale of two theories: A critical comparison of identity theory with social identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 58 (4), 255–269.
- Hogg, M. & Terry, D. 2000. Social identity and self-categorization processes in organizational contexts. *Academy Of Management Review*, 25 (1), 121–140.

- Kokkonen, Y. 2019. Tutkijoiden hätähuuto: Ilmaston lämpeneminen tuomassa ennenkokemattoman ahdingon. Yle uutiset. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-11054742> [Viitattu 18.1.2021]
- Merkel, S. H., Person, A. M., Pepler, R. A. & Melcher, S. M. 2020. Climate change communication: Examining the social and cognitive barriers to productive environmental communication. *Social Science Quarterly*, 101 (5), 2085–2100.
- Miles M. B. & Huberman A. M. 1994. *Qualitative data analysis*. 2. painos. California: Sage.
- Moser, S. C. 2010. Communicating climate change: History, challenges, process and future directions. *WIREs Climate Change*, 1(1), 31–53.
- Munger, S. 2019. Avoiding dispatches from hell: communicating extreme events in a persuasive, proactive context. Teoksessa W. L. Filho, B. Lackner & H. Mcghe (toim.) *Addressing the challenges in communicating climate change across various audiences*. Springer. 115–127.
- Munshi, D., Kurian, P., Cretney, R., Morrison, S. L., & Kathlene, L. 2020. Centering culture in public engagement on climate change. *Environmental Communication*, 14 (5), 573–581.
- Pearson, A. R., Schuldt, J. P. & Romero-Canyas, R. 2016. Social climate science: A new vista for psychological science. *Perspectives on psychological science*, 11(5), 632–650.
- Peterson, T. R. & Feldpausch-Parker, A. M. 2013. Environmental conflict communication. Teoksessa J. G. Oetzel & S. Ting-Toomey (toim.) *The sage handbook of conflict communication: Integrating theory, research, and practice*. Thousand Oaks: Sage. 513–535.
- Reid, S. 2009 Social identity theory. Teoksessa S. W. Littlejohn & K. A. Foss (toim.) *Encyclopedia of communication theory*. Thousand Oaks: Sage. 896–897.
- Reid, S. & Robinson, B. 2015. Social identity theories. *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication*. 1–6.
- Reynolds, K. J. 2015. Social identity in social psychology. Teoksessa J. D. Wright. (toim.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. 2. painos. Oxford: Elsevier. 313–318.
- Rickheit, G., Strohner, H. & Vorweg, C. 2008. The concept of communicative competence. Teoksessa G. Rickheit & Strohner, H (toim.) *Handbook of Communication Competence*. Mouton de Gruyter: Berlin & New York, 20–21.

- Ruben, B. D. & Stewart, L. P. 2006. *Communication and human behavior*. 5. painos. Boston: Pearson.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 9–36.
- Saastamoinen, M. 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa P. Rautio & M. Saastamoinen (toim.) *Minuus ja identiteetti: sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma*. Tampere: Tampere University Press, 170–180.
- Sias, P. 2005. Workplace relationship quality and employee information experiences. *Communication Studies*, 56 (4), 375–395.
- Sias, P. 2009. *Organizing relationships: Traditional and emerging perspectives on workplace relationships*. Los Angeles: Sage.
- Steg, L. & Vlek, C. 2009. Social science and environmental behaviour. Teoksessa J. Boersema & L. Reijnders (toim.) *Principles of environmental sciences*. Amsterdam, the Netherlands: Kluwer Academic. 97–141.
- Taddicken, M., Kohout, S. & Hoppe, I. 2019. How aware are other nations of climate change? Analyzing Germans' second-order climate change beliefs about Chinese, US American and German people. *Environmental Communication*, 13(8), 1024–1040.
- Tajfel, H. Billig, M. G., Bundy, R. P. & Flament, C. 1971. Social categorization and intergroup behaviour. *European Journal Of Social Psychology*, 1 (2), 149–178.
- Tajfel, H. 1972. La catégorisation sociale. Teoksessa S. Moscovici (toim.) *Introduction à la Psychologie Sociale*. Englanniksi käänttänyt S. Moscovici. Paris: Larouse.
- Tajfel, H. 1974. Social identity and intergroup behaviour. *Social Science Information*, 13 (2), 65–93.
- Tajfel, H. & Turner, J. 1979. An integrative theory of intergroup conflict. Teoksessa W. G. Austin & S. Worchel (toim.) *The social psychology of intergroup relations*. Monterey: Brooks/Cole, 33–47.
- Tracy, S. J. 2013. *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turner, J. C. 1987. A self-categorization theory. Teoksessa J. C. Turner, M. A. Hogg, P.J. Oakes, S. D. Reicher & M. S. Wetherell (toim.) Rediscovering the social group: A self-categorization theory. Oxford: Blackwell, 42-67.

Wood, J. T. 2000. Relational communication: Continuity and change in personal relationships. 2. painos. Belmont: Wadsworth.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

Haastattelun käynnistys + tallennuslupa

- Monennessä vuoden opiskelija olet?

Hallitustoiminta

- Onko tämä eka kertasi hallituksessa?
- Miksi halusit hallitukseen?
- Miksi olet juuri tässä pestissä (ympäristövastaava)?
  - Jos pesti on liitetty johonkin toiseen pestiin, niin voi kysyä halusiko ympäristövastaavan vai toisen pestin takia tähän?
- Oletko tykännyt tästä pestistä?

Sosiaalinen identiteetti ja vuorovaikutussuhteet

- Mitä sosiaalinen identiteetti mielestäsi tarkoittaa?
- Mitä sinulle merkitsee olla osa joukkoa tai ryhmiä?
  - Millaisena näet niiden vaikutuksen tekemiisi valintoihin?
  - Miten ryhmiin kuuluminen muokannut sinusta sellaisen, kuka olet nykyään vai enemmänkin omat valintasi?
- Millaisiin ryhmiin koet kuuluvasi?

Ilmastonmuutos ja ilmastonmuutokseen liittyvä vuorovaikutus

- Mitä ilmastonmuutos mielestäsi tarkoittaa?
- Mitä ilmastonmuutos tarkoittaa sinun elämässäsi?
- Miten suhtaudut ilmastonmuutokseen ainejärjestön ympäristövastaavana?
- Miten ilmastonmuutos on läsnä elämässäsi?
- Keskusteletko läheistesi (voi tarkoittaa keitä läheisiä, kun tietää millaisia ryhmiä haastateltavalla on) kanssa ilmastonmuutoksesta tai siihen liittyvistä asioista?
  - Käydäänkö keskustelua ainejärjestössä?
- Millaista ilmastonmuutoskeskustelua on?
- Mitä ilmastonmuutokseen liittyen keskustellette?
- Miten ryhmiin kuuluminen muokannut käsityksiä esim. ilmastonmuutoksesta?

- Vaihtelevatko ilmastonmuutoskeskustelun aiheet eri ryhmissä?
  - Miten keskustelunaiheet vaihtelevat?
- Miten läheiset suhteet ja esim. kollegiaaliset suhteet eroaa ilmastonmuutoskeskustelussa?
- Onko ilmastonmuutoksen asiat joissain ryhmissä enemmän esillä kuin toisissa?
  - Jos niin, miten?
- Missä keskusteluja käydään?
- Onko sinulla ja heillä keiden kanssa käynte (voi tarkentaa, kun tietää kenen kanssa keskustelua käydään) ilmastonmuutoskeskusteluja yhteinen näkemys siitä, mitä ilmastonmuutos on?
  - (Millaisiin erilaisiin näkemyksiin olet törmännyt?)

Sosiaalinen identiteetti ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa

- Jos niin, miten muiden mielipiteet ilmastonmuutoksesta ovat vaikuttaneet sinun käsityksiisi ilmastonmuutoksesta?
- Miten suhtautumisesi ilmastonmuutokseen on vaikuttanut ihmissuhteisiisi, jos sillä on ollut vaikutusta?
  - Näkökö tämä kollegoidesi välillä ainejärjestötyössä?
- Koetko että olet joutunut peittelemään omaa suhtautumistasi ilmastonmuutokseen? Jos niin, miten?
  - Miten tämä on näkynyt ainejärjestön toiminnassa?
- Koetko, että sinun on pitänyt muokata omaa suhtautumistasi ilmastonmuutokseen läheistesi takia?
  - Jos niin, miten?

Ilmastonmuutokseen liittyvä käyttäytyminen ja toiminta

- Millaisia ilmastonmuutoksen vastaisia toimia olet tehnyt?
  - Miten tämä näkyy ainejärjestön toiminnassa?
- Koetko, että sinun pitää toimia tietyllä tavalla ilmastonmuutoksen osalta, koska läheisesti sanoo tai ajattelee niin?
  - Jos koet, niin miten?
- Oletko joutunut peittelemään toimiasi/toimimattomuutta muilta?
  - Jos niin, miten?
  - Onko tämä näkynyt toiminnassasi ainejärjestössä?

Lopetus

- Tuleeko mieleen vielä jotakin aiheeseen liittyvää, mitä haluaisit tuoda esille?
- Haastattelun päättäminen ja kiittäminen

Liite 2: Haastattelupyyntö

Hyvä (ainejärjestön nimi) hallitus!

Toivottavasti tavoitan tätä kautta teidän ympäristövastaavan. Minun nimeni on Titta Hallikainen ja opiskelen Jyväskylän yliopistossa pääaineenani viestintää kieli- ja viestintätieteiden laitoksella. Etsin haastateltavia viestinnän maisterintutkielmaani. Aineenani on identiteetti ja sosiaalinen identiteetti ilmastonmuutokseen liittyvässä vuorovaikutuksessa. Tavoitteenani on siis kuvata, millaisia näkemyksiä ainejärjestöjen ympäristövastaavilla on sosiaalisen identiteettinsä yhteydestä käymiinsä ilmastonmuutoskeskusteluihin.

Lähestyin teitä, koska haluaisin haastatella Jyväskylän yliopiston ainejärjestöjen ympäristövastaavia mahdollisimman monelta eri tieteenalalta ja tästä syystä haluaisin mielelläni haastatella myös teidän ainejärjestönne ympäristöhenkilöä. Olen myös mukana Climate Communications Studio Oy:n ilmastonmuutosprojektissa, jonka tarkoituksena on tarjota kunnille, kaupungeille ja järjestöille tietoa tehokkaasta ja tarkoituksenmukaisesta ilmastonmuutosviestinnästä. CCS Oy:n toiminta on alkanut vasta viime vuoden puolella ja projektia vetää yrityksen toimitusjohtaja Roni Lappalainen. Osallistumisella tutkimukseen olisi siis merkityksellinen ja tärkeä rooli myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta! Haluan myös painottaa, että haastattelu on täysin luottamuksellinen ja tutkimuksesta ei voi päätellä haastateltavan henkilöllisyyttä (esimerkiksi ainejärjestöä).

Jos kiinnostuit haastattelusta, vastaile tähän sähköpostiviestiin tai ota yhteyttä soittamalla, niin kerron lisätietoja ja voimme sopia haastatteluaikaa :) Toivoisin yhteydenottoasi mahdollisimman pian kuitenkin viimeistään 21.2. mennessä. Haastattelun kesto olisi noin tunnin ja toteutettaisiin etäyhteyksien välityksellä.

Ohjaajanani toimii (henkilötiedot), Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitokselta.

Ystävällisin terveisin Titta Hallikainen
(yhteystiedot)